

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Факультет іноземної та слов'янської філології

Кафедра германської філології

Любченко Юлія Миколаївна

**ОБРАЗНІСТЬ НІМЕЦЬКОМОНОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ
(НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ АНГЕЛИ МЕРКЕЛЬ)**

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність 014 Середня освіта. Мова і література (німецька)

Спеціалізація 014.021 Німецька мова і література

Освітня програма Середня освіта (Німецька мова і література)

Кваліфікаційна робота

на здобуття освітнього ступеня магістра

Науковий керівник

В.І. Школяренко,

доктор філологічних наук, професор,

завідувач кафедри теорії та практики

романо-германських мов

« ____ » _____ 20__ року

Виконавець

_____ Ю.М. Любченко

« ____ » _____ 20__ року

Суми 2021

Staatliche Pädagogische Makarenko-Universität Sumy

ЗМІСТ

Вступ	Ошибка! Закладка не определена. <u>1</u>
Розділ I. Політичний дискурс і його особливості	Ошибка! Закладка не определена. <u>5</u>
1.1. Поняття дискурсу.	Ошибка! Закладка не определена.
1.2. Комунікативно-прагматична специфіка текстів політичного дискурсу	Ошибка! Закладка не определена. <u>12</u>
1.2.1. Комунікативні стратегії і тактики політичного дискурсу	Ошибка! Закладка не определена. <u>14</u>
1.3. Особливості німецького політичного дискурсу	Ошибка! Закладка не определена. <u>17</u>
Висновки до розділу I.....	Ошибка! Закладка не определена. <u>20</u>
Розділ II. Особливості політичного дискурсу Ангели Меркель	Ошибка! Закладка не определена. <u>22</u>
2.1. Екстралінгвальні особливості політичного дискурсу Ангели Меркель.....	Ошибка! Закладка не определена.
2.2. Загальна характеристика особливостей політичної комунікації канцлера Меркель.....	Ошибка! Закладка не определена. <u>24</u>
Висновки до розділу II	Ошибка! Закладка не определена. <u>30</u>
Розділ III. Мовні стратегії і тактики	Ошибка! Закладка не определена. <u>31</u>
3.1. Характеристика мовних стратегій і тактик.....	Ошибка! Закладка не определена. <u>31</u>
3.2. Лексико-стилістичні особливості політичного дискурсу Ангели Меркель.....	Ошибка! Закладка не определена. <u>37</u>
3.3. Аналіз виступу Ангели Меркель на 51-й Мюнхенській	Ошибка! Закладка не определена. <u>46</u>
конференції за безпеки.....	Ошибка! Закладка не определена.
Висновки до розділу III	Ошибка! Закладка не определена. <u>51</u>
Загальні висновки.....	Ошибка! Закладка не определена. <u>53</u>
Список використаної літератури	Ошибка! Закладка не определена. <u>56</u>
Zusammenfassung.....	Ошибка! Закладка не определена. <u>61</u>
Додаток 1	Ошибка! Закладка не определена. <u>71</u>
Додаток 2	Ошибка! Закладка не определена. <u>85</u>

ВСТУП

У сучасних умовах демократичного устрою значимість політичної комунікації в суспільстві зростає, так як політичні питання відкрито обговорюються, і рішення ряду проблем залежить від того, яким чином їх буде освячувати політик.

В представленій роботі вивчаються особливості політичного дискурсу одного з ключових європейських лідерів – канцлера ФРН Ангели Меркель. При цьому особлива увага приділяється як екстралінгвістичним, так і лінгвістичним чинникам її дискурсу.

Актуальність проблеми. Політична діяльність посідає одне з головних місць у житті сучасного суспільства. Публічні орації державних діячів, що є частиною людської комунікації, виступають потужним інструментом у формуванні думок, поведінки, громадських позицій й особистих уподобань виборців. Адже політична комунікація асоціюється з пропагандою ідей, переконань, національних інтересів, у широкому розумінні – з мовленнєвим впливом, утворюючи політичний дискурс. Нині назріла необхідність критично дослідити засоби, за допомогою яких політики здійснюють вплив і формують громадську думку не лише своєї нації, а й у масштабах континенту й світу.

Метою випускної кваліфікаційної роботи стало визначення ролі різних лінгвістичних засобів та супутніх екстралінгвістичних факторів, що аналізуються в контексті суспільно-політичного дискурсу, для реалізації маніпулятивного і персуазивного потенціалу дискурсу.

Рухаючись до досягнення нашої мети, ми послідовно вирішували ряд ключових **завдань**, обумовлених предметом і об'єктом нашої дослідницької роботи:

- розгляд специфіки політичного дискурсу з позицій сучасної лінгвістичної науки і його маніпулятивного потенціалу;
- аналіз політичних текстів з метою визначення основних екстралінгвістичних факторів, властивих політичному дискурсу Ангели Меркель;

- виявлення переважаючих комунікативних стратегій і тактик у політичних текстах канцлера;
- класифікація і аналіз фактичного матеріалу для визначення характерних лінгвістичних особливостей, що використовуються Ангелою Меркель;
- формулювання висновків щодо особливостей текстів політичних промов і виступів Ангели Меркель і факторів, що сприяють досягненню цілей дискурсу.

Об'єкт дослідження – образні засоби політичних промов Ангели Меркель як спосіб посилення впливу на читача (слухача).

Предметом дослідження послужили інтра- та екстралінгвальні особливості політичного дискурсу Ангели Меркель.

Матеріалом дослідження слугували тексти промов Ангели Меркель з німецькомовного сайту: <https://www.bundesregierung.de>, на якому в хронологічному порядку представлено виступи політичних діячів Німеччини.

Методи дослідження. Серед загальнонаукових методів нами було залучено індукцію та дедукцію, емпірико-теоретичні методи аналізу та синтезу, за допомогою яких проаналізовано та узагальнено теоретичні передумови вивчення образності в німецькомовному політичному дискурсі. У роботі також використано метод порівняння, узагальнення та інтерпретації (для аналізу використання образних засобів у промовах Ангели Меркель), метод ідентифікації (для опису характеристик та параметрів образності), контекстологічний метод (для аналізу засобів образності в контексті), прагматичного аналізу з метою визначення впливу образних висловлювань на читачів та слухачів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості застосування одержаного матеріалу у викладанні таких дисциплін як «Основи теорії мовленнєвої комунікації», «Міжкультурна комунікація», «Теоретична прагматика німецької мови». Результати дослідження можуть бути корисні для студентів, аспірантів, науковців, які займаються цією проблематикою.

Елемент наукової новизни полягає в тому, що, проблема образності політичного дискурсу ще не зазнала повного висвітлення в працях лінгвістів. Політичний дискурс має маніпулятивну специфіку, яка виражається в наданні мовленнєвого впливу на адресата з метою внести когнітивні зміни в його картину світу.

Апробацією результатів магістерського дослідження став виступ на V Всеукраїнській науковій інтернет конференції «ДІАЛОГ МОВ І КУЛЬТУР У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ» та публікація тез на тему "Лексико-стилістичні особливості промов Ангели Меркель".

Дана магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку джерел теоретичного і фактичного матеріалу, додатків.

1. Розділ I. Політичний дискурс і його особливості

1.1. Поняття дискурсу. Політичний дискурс і його особливості

Чіткого й однозначного визначення терміна «дискурс», що враховує всі випадки його використання, вченими поки що не розроблено.

Поняття «дискурс» отримало широке поширення не тільки в мовознавстві, але і в інших галузях науки, це поняття відрізняється граничною неоднозначністю.

Як вказує Ю. С. Степанов, цей термін почав активно використовуватися на початку 70-х років, а його первісний трактування було ближче до поняття «функціональний стиль», що було зумовлено специфікою національних лінгвістичних шкіл. В англосаксонській традиції стилістика як окрема галузь мовознавства в той час ще не існувала. Тому спочатку англосаксонські мовознавці розглядали «дискурс» як тексти з притаманними їм специфічними рисами. Значно пізніше вони прийшли до висновку, що «дискурс – це не лише текст, але і певна система, яка стоїть за ним» (Степанов 1995: 36).

Таким чином, розуміння дискурсу вийшло за рамки винятково тексту й стало приймати до уваги умови, що сприяють реалізації тексту. Даній інтерпретації дискурсу дотримувався Т. А. Ван Дейк, дав йому таке визначення: «складна єдність мовної форми, значення і дії, яке відповідає поняттю «комунікативна подія» (Ван Дейк 1989: 46). Відмінною рисою даного підходу, є те, що при аналізі тексту включається також соціальний контекст. У своєму визначенні Т. А. Ван Дейк підкреслює фокусування дискурсу на подієвому аспекті. Ці ідеї стали розвивати Ю. Н. Караулів і Ст. Ст. Петров. Вони сформулювали наступне визначення: дискурс – це складне комунікативне

явище, що включає, крім тексту, ще й екстралінгвістичні фактори (знання про світ, думки, настанови, ціліадресата), необхідні для розуміння тексту» (Караулів, Петров 1989: 8).

Подібної думки по відношенню до трактування дискурсу дотримується а. Н. Баранов: «дискурс – це складне комунікативне явище, не тільки включає акт створення певного тексту, але і відбиває залежність мовленнєвого твору від значної кількості екстралінгвістичних факторів – знань про світ, думок, установок і конкретних цілей мовця як творця тексту» (Баранов 2001: 29).

Н.Д. Арутюнова дає наступне визначення дискурсу: "дискурс являє собою зв'язний текст у сукупності з екстралінгвістичними – прагматичними, соціокультурними, психологічними та ін. факторами; текст, узятий в подієвому аспекті... Дискурс – це мова, "занурена в життя"" (Арутюнова 1990: 136-137).

У свою чергу в. І. Карасик визначає дискурс як «текст, занурений у ситуацію реального спілкування» (Карасик 2002: 271). Вчений аналізує дискурс, ґрунтуючись на досягненнях прагмалінгвістики, психолінгвістики, лінгвостилістики, структурної лінгвістики, лінгвокультурології, соціолінгвістики.

Ґрунтуючись на представлених вище визначеннях, можна сказати, що текст являє собою ядерний елемент дискурсу і вивчення дискурсу так чи інакше передбачає аналіз тексту (статика). При цьому центральним елементом для розуміння дискурсу є поняття «мова», що свідчить про його динамічний характер. Е. С. Кубрякова та О. В. Александрова в своєму дослідженні розмежовують терміни «дискурс» і «текст», де перше є «когнітивним процесом, що мають відношення до виробництва мовлення», а друге – «підсумковим результатом процесу мовленнєвої діяльності (зафіксованої формою)» (Кубрякова, Александрова 1997: 19- 20). Тим не менш, мова не йде про чітке розділення цих двох понять у вітчизняній і зарубіжній лінгвістиці. Судячи з усього, на даний момент в мовознавстві процес поділу обсягів цих двох термінів

ще не підійшов до кінця, що і є причиною різноманіття існуючих підходів до їх трактування.

З усього наведеного вище можна зробити висновки, що дискурс є багатомірним феноменом і включає, з одного боку, сам текст як відособлений, вербалізований результат промови, а з іншого – контекст його функціонування – ситуативний і культурний.

О. В. Епштейн зазначає: «Дискурс інтегрує в собі і виражає унікальний збіг обставин, які сприяли його створенню і були його метою. Зважаючи на ці чинники і обставини, що супроводжують висловлювання, а також їх поєднання з певними лінгвістичними засобами виділяються певні типи дискурсу» (Епштейн 2008: 151).

Він підкреслює, що багато лінгвістів класифікують дискурси за національною ознакою (англійська, німецька, італійська і т. д.), а з іншого боку виділяють різні види дискурсу, такі як поетичний, науковий, політичний, економічний, дискурс ЗМІ.

При цьому значна частина вчених вважає за краще класифікувати дискурси без врахування їх до національної приналежності. Вони досліджують види дискурсу практичної спрямованості, використовувани в широко зрозумілих ідеологічних, культурологічних, історичних і комунікативних ситуаціях. Відповідно, «ці види дискурсу можуть бути вивчені і розмежовані з застосуванням загальної теорії комунікації: науковий, політичний, педагогічний, критичний, юридичний, загальний, приватний і т. д.» (Епштейн 2008: 151).

Сучасні огляди і праці, у яких розглядається сутність дискурсу, припускають дві тенденції у визначенні онтологічного статусу розглянутого феномена. Перша полягає в тому, що дискурс трактується вченими як якість об'єктивно існуюче явище дійсності, при дослідженні якого можливий тільки один спосіб найбільш точного його опису. У даному випадку вчені порівнюють існуючі інтерпретації і, вказуючи на їх «логічні невідповідності», пропонують

свою, «найбільш правильну» точку зору. При альтернативному підході різні визначення дискурсу вважаються рівноправними, що не чинить впливу на кореляцію індивідуального осмислення дослідником дискурсу і специфіки його роботи. У подібному випадку інтерпретація дискурсу відповідає завданням, матеріалам дослідницьких традицій та іншими конститутивними аспектами дослідницької діяльності.

Причини еволюції і мінливості терміна «дискурс» розглядаються Е. С. Кубряковой в її роботі: «інтуїтивне апелювання до нового терміну було обумовлено не тільки модою і одним змістом лексеми «дискурс», якої в літературному мові могли відповідати і мова, і бесіда, і розмови, і лекції, і зв'язне висловлення думки, і обговорення з мінливою тематикою. Воно було мотивовано необхідністю формування такого концепту, який з'єднав би наявні розрізнені і неясні переконання в єдиний гештальт» (Кубрякова 2004: 524). Різні підходи до дискурсу групуються за принципом фамільної подібності: дослідники акцентують увагу на різноманітних особливостях умов виникнення дискурсу з урахуванням дослідницьких традицій, цілей і завдань роботи.

У той же час немає необхідності вдаватися до терміну «дискурс» для вираження понять, за якими в лінгвістиці зміцнилися стійкі дефініції (Чудінов 2003: 18). Ми поділяємо погляди тих вчених, які розглядають дискурс як «комплексний комунікативний феномен, у який поряд з текстом включені ще й екстралінгвістичні засоби (фонові знання, судження, настанови, цілі адресата), необхідні для правильної інтерпретації тексту» (Караулів, Петров 1989: 8). Н.Д. Арутюнова також розглядає дискурс як «текст у сукупності з екстралінгвістичними, прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами» (Арутюнова 1990: 136-137). Як зазначає А. П. Чудінов, «перевага такого підходу полягає в тому, що дискурс не обмежений власне текстом, а включає в себе і соціальний контекст спілкування, описує його

учасників і їх знання про світ, а також процеси виробництва і сприйняття мовлення» (Чудінов 2001: 196).

Типологія видів дискурсу з в. І. Карасику ґрунтується на критерії орієнтування. Він поділяє дискурс на два основних види:

- персональний (особистісно-орієнтований), мета якого полягає у відображенні спроможності внутрішнього світу мовця як особистості;
- інституціональний (статусно-орієнтований), який репрезентує мовця в якості представника того або іншого соціального статусу (Карасик 2000: 5).

У сучасних галузях наукового знання політичний дискурс є одним з найактуальніших і досліджуваних видів інституційного дискурсу, проте перш ніж перейти до розгляду його специфіки, представляється необхідним провести огляд основних сучасних підходів до трактування самого поняття політичного дискурсу.

Наведемо кілька висловлювань лінгвістів щодо інтерпретації політичного дискурсу, під яким розуміється «дискурс у політичній сфері» (Базылев 1998: 7), «сукупність дискурсивних практик, що позначають учасників політичного дискурсу як таких або сприяють формуванню конкретної тематики політичного спілкування» (Баранов 2001: 246); «сукупність мовних творів у заданому паралінгвістичному контексті політичної діяльності, політичних поглядів і переконань, в тому числі негативних її проявів (ухилення від здійснення політичної діяльності, відсутність політичних переконань)» (Герасименко 1998: 22).

Поряд з дефініцією «політичний дискурс» застосовуються також поняття «суспільно-політична мова» (Юдіна 2001), «агітаційно-політична мова» (Чудінов 2001), «політична мова» (Воробйова 2000).

У сучасній лінгвістиці найбільш всеосяжний аналіз сучасної мови політичної комунікації здійснено в монографії Е. В. Шейгал «Семіотика політичного дискурсу» (Шейгал 2000). Це дослідження має загальнотеоретичний

характер, в ньому розглядаються ключові дефініції політичної лінгвістики, наводиться загальний опис політичної мови і політичного дискурсу, вивчено проблеми категоризації світу політики в знаках політичного дискурсу, проведено аналіз деяких політичних жанрів.

Е. В. Шейгал використовує поняття політичний дискурс та політична комунікація як рівнозначні, а мова політики, за її поданням, є структурованою сумою знаків, які складають семиотичний простір політичного дискурсу. З роботи також можна прийти до висновку, що її автор є прихильником широкого трактування політичного дискурсу і відносить до нього будь-які мовні утворення, суб'єкт, адресат або зміст яких так чи інакше взаємодіють з політичною сферою. Такий підхід до сфери охоплення політичного дискурсу дозволяє виявити його взаємодію з різними видами інституційного дискурсу (рекламним, науковим, педагогічним, юридичним, дискурсом ЗМІ, спортивних, військових), а також видами комунікації, які не відносяться до інститутів суспільства (художній і побутовий дискурс). Окремої згадки у функціонуванні політичного дискурсу заслуговує роль дискурсу ЗМІ, який на сьогоднішній день являє собою ключовий канал для ведення політичної комунікації, що свідчить про обґрунтованість виділення тенденції до злиття політичної комунікації з дискурсом ЗМІ.

Автор вважає, що для мови політики характерна, перш за все, смислова невизначеність (політики часто висловлюють свої погляди узагальнено), фантомність (у істотної кількості знаків політичної мови немає реального денотата), фидеїстичність (іраціональність, заснована на підсвідомому), езотеричність (істинний сенс значної частини політичних текстів доступно для розуміння лише невеликого кола осіб), дистанційованість і театральність.

Розгляд політичного дискурсу як предмета політологічної філології наведено у статті Ст. З. Дем'янкова. Автор підсумовує, що для політичного

дискурсу характерні, перш за все, такі риси як «оцінювання, агресивність і ефективність» (Дем'янков 2002: 37).

Соціальна мета політичного дискурсу полягає в тому, щоб укорінити у свідомості реципієнтів – громадян суспільства – необхідність «політично правильних» дій та/або оцінок. Іншими словами, основна мета політичного дискурсу – не пояснення (то є, не референція), а переконання, засноване на відозміні у свідомості адресата до потрібних інтенцій, що має метою створення основи для переконання і сприяння діям. Отже, оцінка ефективності політичного дискурсу може бути проведена у відповідності з цією метою.

Згідно Ст. 3. Дем'янкову, політичний текст (за деякими виключеннями) оперує символами, а результативність того чи іншого тексту залежить від того, якою мірою ці символи «відповідають масовій свідомості: політик повинен уміти впливати на потрібну струну в цій свідомості; його висловлювання повинні знаходити своє місце у «всесвіті» думок і оцінок (то є, у всій сукупності внутрішніх світів) його реципієнтів, «споживачів» політичного дискурсу» (Дем'янков 2002: 40).

Будь-який дискурс, не тільки політичний, споконвічно орієнтований на навіювання, чинить вплив на систему поглядів потенційного реципієнта з метою зміни інтенцій, поглядів і мотивації дій цільової аудиторії.

Для коректного осмислення політичного дискурсу необхідно знання фону, очікувань автора й аудиторії, прихованої мотивації, сюжетних схем і улюблених логічних переходів, актуальних в ту чи іншу епоху.

Таким чином, вивчаючи політичний дискурс в його єдності, не можна обмежуватися виключно лінгвістичними аспектами, інакше його сутність і цілі залишаться розкритими не до кінця.

Виходячи з цього, структура політичного дискурсу повинна включати всі існуючі у свідомості мовця і слухача (пише і читає) елементи, що впливають на процеси мовлення і сприйняття мови: інші тексти, суть яких має значення для

автора і адресата даного тексту, система політичних поглядів автора і його цілі при формуванні тексту, політична ситуація, в умовах якої породжується і «живе» цей текст, репутація видання, стає місцем його публікації.

1.2. Комуникативно-прагматична специфіка текстів політичного дискурсу

Варто зазначити, що мова політики стає не просто засобом представлення інтересів у сфері політики, він сам стає політикою, її основною частиною. Важлива не тільки та інформація, яку підносять, велике значення також має і метод її подання. На цьому ґрунті виникають численні маніпуляції і прийоми, що використовуються політиками для досягнення своїх цілей. Мова політики визначає хід всього політичного процесу. Його вміле використання допомагає спрямовувати політику в потрібне русло і маскувати окремі моменти, розголосити яких хотілося б уникнути.

Згідно статті Р. Лассвелла існують дві полярні стильові тенденції мови політики: а) максимально лаконічний, небагатослівний, що використовується в найбільш кризові моменти, коли мінімальними засобами необхідно досягти результату; «мова битви»; б) багатослівний, хитромудрий, символи якого володіють безліччю значень. Він спрямований на переконання сторін, містить у собі певний відсоток сумніву, саме своєю витіюватістю він прагне вплинути на отримання результату (Лассвелл 2007).

У політичному дискурсі вкрай важливі риторичні прийоми. Правильно подаючи інформацію, можна створити враження впевненості і переконливості, хоча насправді це переконання може бути помилковим. Але тільки таким чином можна навести публіку на потрібні висновки, досягнувши при цьому бажаної мети.

Як це не дивно, але маніпуляції і прийоми в мові політики спостерігаються і в демократичних країнах, хоча вони абсолютно іншої якості та їх метою не є створення суспільства, підпорядкованого державі і не має своєї власної думки. За рахунок більш високого рівня громадянських свобод змінюються і форми прийомів. В даному випадку вони спрямовані не на придушення думки суспільства, а на підтримання точки зору держави. Якими саме методами це досягається - це вже питання моральності політика, що використовує їх.

Р. Лассвелл також виділяє два методи досягнення мети: моделювання результату і протилежність результату. У першому випадку робляться якісь дії, в розрахунок на те, що співрозмовник або цільова аудиторія погоджується з ними. У другому – навпаки (наприклад, викриття корупції в надії знизити її рівень).

Крім риторичних прийомів існують і інші прийоми мови політики. Ми перелічимо деякі з них, скориставшись класифікацією А. Цуладзе.

Найбільш популярним і, в той же час, дієвим є ототожнення: це може бути ототожнення себе з колегами по партії, коаліції, виборцями, народом в цілому. Створюється відчуття єдності, злагодженості дій. Це зміцнює образ політика як представника інтересів народу. Але разом з тим важливий і протилежний прийом – відокремлення своєї ролі, підкреслення саме свого внеску в загальну справу. Обидва ці прийоми використовуються, як правило, одночасно.

Вказівка очевидностей, тим не менш, також відіграє важливу роль в переконанні. Всім відому інформацію можна грамотно розмістити в мовленні, а на її тлі подати потрібну ідею.

Використання стереотипів, що існують у суспільстві, – простий і грубий засіб, що волає не до раціонального, а до чуттєвого. Воно може зіграти важливу роль, особливо якщо політик володіє харизмою.

Раціоналізація, тобто прагнення дати логічне пояснення того чи іншого факту або події, досить часто використовується в політиці. Не завжди всі

обіцянки і плани приводяться у виконання і не завжди політиками вживаються адекватні дії по відношенню до чого-небудь. В силу необхідності зберегти обличчя і отримати підтримку політику часто доводиться пояснювати ту чи іншу подію з раціоналістичної точки зору.

1.2.1. Комунікативні стратегії і тактики політичного дискурсу

Найбільш використовуваними в політичному дискурсі є стратегії самопрезентації та презентації, маніпуляції, дискредитації, аргументації і агітації.

Стратегія самопрезентації, «припускає емоційну "самовіддачу" оратора, демонстрацію його психічних якостей для формування певного враження про нього самого і його цілях» – (Паршина 2007: 43) реалізується з допомогою таких тактик, як ототожнення (з ким-небудь або чим-небудь), солідаризація (з адресатом), створення «свого кола», дистанціювання (від політичних конкурентів і тих, хто з ними асоціюється).

Таким чином, беручи участь у виборчій компанії, політик прагне стати «своїм» для кола виборців, даючи зрозуміти, що про «своїх» він подбає. У цьому полягає суть тактики створення «свого кола». Ця тактика відноситься до категорії маніпулятивних, оскільки зазвичай образ «свого» для політика – це спосіб мімікрії.

Іншою активно використовуваною тактикою в політичному дискурсі є тактика вигідного порівняння. Зіставлення в потрібному для себе аспекті з іншими партіями є частим явищем в політиці.

При цьому порівняння з конкретними партіями зустрічається досить рідко, можливо, це відбувається через заборони на приниження конкурентів порівняння в комерційній рекламі. Частіше застосовуються «родинні» тактики

дистанціювання і протиставлення «свого» і «чужого», які реалізуються на текстовому і лексичному рівнях.

Імплицитне порівняння з політичними конкурентами (у вигідному для себе світлі) виявляється в текстах, що спираються на тактику ексклюзивності і гіпертрофування «я-теми». Мовні засоби реалізації цієї тактики відносяться головним чином до лексичного рівня. Частіше всього використовуються видільні частки, іменники і прикметники з позитивно-оцінною семантикою.

Далі розглянемо конфліктогенні стратегії і тактики політичного дискурсу. На думку лінгвістів однією з основних для політичної реклами є «агональна» функція (див. (Михальова 2002)). Найчастіше прояв «агональності» політичного дискурсу можна помітити в стратегії дискредитації. При цьому для реалізації стратегії дискредитації в політичній комунікації існує лише невелика кількість тактик. Найчастіше це тактики ілюстрування негативного і звинуваченого, іноді зустрічаються також *тактики навішування ярликів, непрямих образ, порівнянь та ін.*

Обвинувачення може носити узагальнений характер або бути спрямоване на конкретного політика (партію). *Тактика звинувачення* має тісний зв'язок з *тактикою ілюстрування негативного*. Обидві тактики реалізуються шляхом частого використання словосполучень з негативно-оцінними епітетами і розмовної лексики.

В політичній комунікації часто зустрічається тактика непрямой образи або навішування ярликів. Її суть полягає в тому, що негативно-оцінні вирази, які використовуються для дискредитації опонентів, не виражаються конкретним особам, можливість зрозуміти, кого політик має на увазі, допомагають контекст і ситуація. До стратегії дискредитації відносять такі мовні прийоми, як *іронія і сарказм*.

Також в політичному дискурсі активно застосовується стратегія маніпуляції. Необхідно виділити, що до маніпулятивних тактик не відносять

кошти, використовувані для реалізації функції переконання. Доосновних тактик стратегії маніпуляції відносять тактики *підтасовки фактів, залякування (гіперболізації), імпліцитною інформації, підміни понять, апеляції до почуттям.*

Тактики підтасування фактів реалізується з'єднанням довільних, негативно оцінюваних фактів, які вселяють думку про причинно-наслідкові зв'язки між цими фактами. Дана тактика зустрічається в політичному дискурсі рідко, так як, здатна викликати конфлікт і небажані для політика відповідні дії.

Використовуючи тактику залякування (гіперболізації), кандидати вселяють виборцям думку про можливість негативних наслідків перемоги іншого політика (партії).

Різновидом тактики «імпліцитної інформації» є *риторичне питання*. Оратор ставить перед аудиторією питання, які в дійсності є стверджувальними або негативними думками.

Суть тактики підміни понять полягає в тому, що політик ставиться в якийсь різнорідний логічний ряд, що включає негативні або позитивні факти. В цьому випадку зазвичай використовуються синтаксичний паралелізм, анафори.

Один з активно використовуваних в рамках стратегії маніпуляції прийомів іменується звичайною тактикою апеляції до почуттів. Для того, щоб залучити виборців на свою сторону учасники виборів охоче використовують слова і вирази, що викликають у адресата живий емоційний відгук.

Нарешті, в число тактик стратегії маніпуляції слід включити і тактику обіцянок (при цьому обіцянки можуть виражатися словами іншої модальності – повинуючої або оптативної: повинні, мають намір, хочемо тощо).

1.3. Особливості німецького політичного дискурсу

У багатьох роботах по дослідженню дискурсу політична комунікація трактується як «мовленнєва діяльність, спрямована на пропагування тих чи інших ідей, на переконання громадян країни і спонукання їх до політичних дій для вироблення суспільної згоди, прийняття та обґрунтування соціально-політичних рішень в умовах множинності точок зору в суспільстві» (Чудінов 2003, с. 13).

Головною функцією політичної комунікації є «боротьба за політичну владу: політична комунікація покликана чинити прямий або непрямий вплив на розподіл влади (шляхом виборів, призначення, створення громадської думки та ін) і її використання (прийняття законів, видання указів, постанов і ін)» (Чудінов 2013, с. 10).

Громадська комунікація також завжди інституціональна («статусно-орієнтована»), оскільки спілкування відбувається не між конкретними людьми, а між тими інститутами, організаціями, які вони представляють (Карасик 2002; 27) за умови публічності та офіційному статусі подібних відносин та їх ретрансляції (через засоби масової комунікації) на самі широкі верстви населення і світову громадськість.

Всі перераховані вище особливості мови характерні для сучасного німецькомовного політичного дискурсу. При цьому дискурс сучасної Німеччини успадкував риси тільки західнонімецької політичної мови, а риторика колишньої НДР не отримала ніякого розвитку, закінчивши своє існування разом з НДР.

В зв'язку з кардинальними змінами геополітичної ситуації в Європі та світі, а також з внутрішніми проблемами Німеччини наприкінці ХХ – початку ХХІ ст., європейське суспільство стало більш політизованим, внаслідок чого політична комунікація стала більш затребуваною і почала набувати нові риси. Політичний дискурс сучасної Німеччини відрізняється агресивністю,

застосуванням різноманітних стратегій і тактик поведінки (погрози, ігнорування, дискредитація, брехня, наклеювання ярликів, образи та ін), випадками підробки і фальсифікації даних.

Крім мовних засобів сучасний німецький політичний дискурс також рясніє різними способами образного впливу: стежки і фігури. Наочні і яскраві образи мають ефективний вплив, запам'ятовуються публікою і утворюють мовний портрет того чи іншого політика. Частотними образними засобами будь-якого політика є епітети, порівняння, евфемізми, однак домінуючим засобом виразності є метафора. Саме для метафори (в лінгвостилістичному плані) характерні якості і властивості несподіванки, новизни, точної характеристики людини або ситуації.

Метафора є багатогранним феноменом, в залежності від точки зору у неї з'являються різні мовні властивості. Так, при когнітивному підході у метафоричної одиниці виділяються її семантичні властивості зв'язку з лінгвокультурними символами, а також парадигматичні реляції в рамках відповідних понятійних сфер і синтагматичний потенціал.

Метафора в політичному дискурсі виступає в ролі композиційного та змістовного механізму. Метафора в мові політики знаходить прояв на її різних щаблях, і саме це робить вплив на її характер. В «великій» політиці за нею залишається лише формальне значення, так як там область її застосування обмежена тільки створенням і затвердженням політичних пріоритетів і цінностей, не зачіпаючи фактичне управління державою.

Переходячи до рівня «малої» політики, метафора перетворюється в комплекси політичних дій, які, в тій чи іншій мірі, відповідають представленій політичній ідеї. Цей рівень допускає несанкціоноване розширення метафори, і навіть зміна її змісту, так як її смислова невизначеність сприяє наданню нових смислів і значень, що призводить до перетворення її у спосіб об'єднання належного і бажаного.

Політична метафора відображає громадську і політичну реальність, однак не виходить за рамки виключно декларативного компонента «великої» політики, якщо не стає одним із засобів практичної діяльності, що проводиться на більш низьких рівнях влади.

Тим не менше, подібна діяльність є можливою лише в ситуації, коли метафори, що вживаються в дискурсі влади, корелюють з метафорами буденного дискурсу. При відсутності такого взаємозв'язку, вони будуть лише більш або менш вдалим стилістичними фігурами, не надають вплив на свідомість учасників комунікації, так як самеповсякденні смисли вважаються без сумніву істинними.

Таким чином, вербальна політична культура ділиться на три елемента: узуальний (соціально-маркований словник) традиційний (конвенціональні лінгвокультурні символи) і дискурсивний (політична мова і публіцистика). Вони в сукупності складають соціально-політичну комунікацію, де перший компонент «соціальний» вказує також на область суспільно-соціальної, професійної та економічної діяльності окремої людини (сім'ї, групи, класу) як реалізації суспільних відносин у повсякденному приватному житті громадян (Керімов 2014; Федянина 2008; Jäkel 1997).

Саме цей ракурс допоможе в повній мірі висвітлити всі сторони політичної комунікації. При цьому слід зазначити, що всі три елементи соціально-політичної комунікації не існують відокремлено, вони перебувають у постійній взаємодії, беручи участь у створенні суспільно-соціальної реальності. Узуальний сегмент, що включає в себе фразеологію і пареміологію, служить мовною основою для суспільно-політичної комунікації. Загальнокультурні символи, потрапляючи в дискурс, сигналізують пронайбільш актуальні теми в даних соціальних умовах. Індивідуально-авторські неологізми при частотному вживанні можуть отримати широкий розвиток і потрапляти в узуальний словник. В контексті «живої» мови узуальні, загальнокультурні і дискурсивні елементи тісно переплітаються,

створюючи актуальні суспільно-політичні образи. При такому розгляді соціально-політична комунікація постає як великий, безперервний, регулярно актуалізуються когнітивно-мовний континіум вербального сегмента соціальної діяльності людини.

Висновки до I розділу

Однозначного визначення поняття «дискурс» вченими поки що не розроблено. Цей термін має певної багатозначністю. Дискурс – це багатовимірний феномен, що поєднує сам текст і контекст, в якому він реалізується – ситуативний і культурний.

Поняття політичного дискурсу також є предметом дискусій сучасних лінгвістів. Основною метою даного дискурсу є навіювання громадянам держави думки про необхідність прийняття «правильних» рішень. Аналіз політичного дискурсу неможливий без екстралінгвістичних знань. Для осмислення політичної комунікації необхідні знання про очікування адресатів і автора, про сюжетних схемах і прихованих спонуканнях.

Оскільки основна мета текстів політичного дискурсу вплив на мислення адресата, значення екстралінгвістичних засобів у політичній риторичі істотно зростає. І не останню, а часто й одну з найбільш важливих ролей, тут грає правильний вибір і грамотне використання певних стилістичних мовних засобів, в тому числі і лексичних одиниць мови.

Виконавши дослідження політичного дискурсу, ми можемо дійти невтішного висновку, що лексичне маніпулювання активно виявляє себе у політичному дискурсі або через зміну значень слів, або через вибір певних слів для позначення об'єктів. Такі характеристики мови, як рухливість семантичної структури слова, труднощі відмежування конотацій від основних значень, варіативність цих значень та значень тих самих мовних знаків, вільна заміна

об'єктивного суб'єктивного і, навпаки; акцентування синонімічних та асоціативних зв'язків слів, модальність висловлювань, оціночність семантики та ін., навмисно та цілеспрямовано використовуються політиками. Все це може стати в промові політиків демагогічним зловживанням.

Інтерпретуючи політичний дискурс у його цілісності, не можна обмежуватись суто мовними моментами, інакше суть та мета політичного дискурсу пройдуть непоміченими. Розуміння політичного дискурсу передбачає знання фону, очікувань автора та аудиторії, прихованих мотивів, сюжетних схем та улюблених логічних переходів, що існують у конкретну епоху. Тому, термін «політологічне літературознавство» звучить сьогодні незвично, а «політологічна лінгвістика» давно завоювала своє право на існування, слід визнати, що цікавішого результату можна досягти лише в рамках об'єднання цих дисциплін, тобто від політологічної філології.

Розділ II. Особливості політичного дискурсу Ангели Меркель

2.1. Екстралінгвістичні особливості політичного дискурсу Ангели Меркель

В даному розділі, спираючись на результати власного дослідження і узагальнюючи результати робіт німецьких вчених, присвячених особливостям політичного дискурсу канцлера ФРН Ангели Меркель, а також, проаналізувавши великий корпус відібраного фактичного матеріалу, ми виявили характерні для канцлера екстралінгвістичні та лінгвістичні чинники, які в сукупності дозволяють їй досягати поставлених цілей дискурсу і протягом тривалого часу залишатися одним з найбільш впливових політиків не тільки в своїй країні, але і у всій Європі.

Одним із важливих елементів політичних промов, які канцлер ФРН зазвичай використовує у своїх виступах, є метафоричні висловлювання та фразеологічні одиниці. Переклад цих лексем може викликати труднощі під час політичних виступів. Відомо, що у мові перекладу метафоричні висловлювання мови оригіналу можна передати декількома шляхами – повним еквівалентом, метафорою з подібною образністю, або методом опису, повністю втративши при цьому образність вихідної метафори. Наприклад: «Sie, Herr Gerken, haben auch auf einige ordnunggründliche Sünden auf nationaler Bühne hingewiesen». – Ви, пане Геркен, також натякаєте на помилки в національній політичній сцені [11]. Тут вжито метафору «Bühne» у значенні «політична арена». Що ж до фразеологічних одиниць, то їхнє значення у мові перекладу також передається різними шляхами: 1. Повними еквівалентами, якщо вони мають міжнародний характер або є сталими словосполученнями: das Damoklesschwert – Дамоклів меч . 2. Частковими еквівалентами або одиницями з відповідною образністю перекладаються фразеологічні зрощення: «Sie halten sich eine

Hintertür ins Gesetz offen». – Вони залишають для себе лазівку у законі / можливість обійти закон . 3. Описово перекладаються фразеологічні одиниці, які називаються ідіоми. У якості прикладу наведемо наступний вираз: «Die Eltern gehen durch dick und dünn um seinen Kinder eine gute Ausbildung zu geben». – Батьки зроблять все можливе для того, щоб їхні діти отримали хорошу освіту. Під час перекладу фразеологічних одиниць дуже важко зберегти образність висловлювання .Також часто у своїх промовах Ангела Меркель використовує такі стилістичні фігури, як різнопланові повтори:1. Простий ускладнений повтор: «Weil wir ganz gut aus dieser Krise herausgekommen sind, weil wir auch durch vielerlei staatliche Interventionen die Auswirkungen dieser Krise erheblich ge mildert haben? scheint sie uns im Rückblick schon gar nicht mehr so dramatisch gewesen zu sein» . Тому що ми й досі успішно подолали цю кризу, також шляхом державних заходів, спрямованих на зменшення її проявів. Зараз вона вже позаду і не здається такою драматичною. Ці відмінності пов'язані із правилами перекладу інфінітивних конструкцій німецької мови на українську. 2. Анафора – повторення одного і того самого слова на початку окремих, співвіднесених між собою відрізків мовлення: «Denken Sie über Ihre Zukunft, denken Sie über die Zukunft Ihrer Kinder, denken Sie an die Zukunft Ihres Landes!»[там само]. – Подумайте про ваше майбутнє, подумайте про майбутнє ваших дітей, подумайте про майбутнє вашої країни!3. Епанафора – повторення на початку нового речення слів, якими закінчилося попереднє: «Die Vereinbarkeit von Beruf und Familie ist auch eine Zukunftsfrage, und zwar auch deshalb, weil wir ein riesiges demografisches Problem haben. Dieses demografische Problem hat viel damit zu tun, dass wir vielleicht viele Jahre noch nicht so komplex und vernetzt gedacht haben, wie es notwendig gewesen wäre» [там само]. – Поєднання роботи і сім'ї – це питання майбутнього, й частково тому, що існує глобальна демографічна проблема. Ця демографічна проблема пов'язана з тим, що протягом ба-

гатьох років ми не підходили до неї так комплексно, як це було необхідно.⁴ Епіфора – повторення кінцевих елементів підсилює значення повторюваного компоненту, підбиває підсумки як у логічному, так і у емоційному плані: «Es ist wahr: Noch haben wir nicht alle Herausforderungen der Wiedervereinigung bewältigt. Aber wahr ist auch: Es war die Kraft der Freiheit, die die Berliner Mauer zu Fall gebracht hat. Und es ist diese Kraft der Freiheit, die uns heute Mut für das neue Jahr und die nächste Jahrzehnte machen kann» [там само]. – Це правда: ми й досі не впоралися з усіма проблемами об'єднання. Але правильно також і те, що це була сила свободи, що призвела до падіння Берлінського муру. І саме ця сила свободи, що додасть нам мужності у новому році й у наступному десятилітті. У даному випадку епіфора збережена у тексті перекладу. З огляду на вищезазначену інформацію, зробимо висновок, що у політичних промовах аргументація виражається логічними фактами та емоційними аргументами. Багато проблем виникає під час перекладу емоційно-забарвленої лексики, стилістичних тропів, фразеологічних одиниць. Збереження сили емоційних аргументів залежить від знань і вмінь перекладача відтворювати значення цих одиниць мови оригіналу у мові перекладу.

2.2. Загальна характеристика особливостей політичної комунікації канцлера Меркель

Когнітивна система канцлера базується перш за все на універсальних і групових цінностях, оскільки дискурс канцлера визначає напрямок зовнішньої і внутрішньої політики держави. Дискурс Меркель переважно інституціональний, т. е. представляє позицію держави як інституту, що враховує інтереси різних соціальних груп.

Іншими словами, в когнітивній системі даного політика на передній план висувається її колективна ідентичність, що знаходить відображення в вербальній

системі: *wir Christdemokraten, wir in christlich-liberalen Koalition (als Union und FDP), wir als Bundesregierung, wir in Deutschland, wir in Deutschland und Frankreich, wir als E-3, G-6 (G-8)*, – в той час як індивідуальна ідентичність відступає на задній план або повністю нівелюється.

Проаналізувавши відібраний матеріал, ми можемо виділити наступні загальні закономірності, характерні для мови Ангели Меркель:

- Суворі структура мови.
- Констатація фактів.
- Відкритий вияв довіри.
- Використання стереотипів.
- Відсилання до історії.

Проілюструємо кожен з перерахованих пунктів:

- Для дискурсу Ангели Меркель характерна суворі структура мови з виділенням тематичних частин. Для цього вона вдається до використання ввідних слів і конструкцій.

*Sie lauten **erstens**: Die Grenzen Europas sind und bleiben unverrückbar. Und **zweitens**: Die Volker Europas sind und bleiben frei, ihre Zukunft selbst zu bestimmen.*

Ангела Меркель вживає в даному прикладі ввідні слова, щоб виділити, усталені принципи Європи і звернути увагу на те, що вони залишаються незмінними. Для цього вона також використовує повторення дієслова

«*bleiben*».

***Erstens.** Es handelt sich um einen Krisenmechanismus der der Mitgliedstaaten Euro-Zone. Das heißt, es werden keine Hoheitsrechte an die Europäische Union übertragen.*

***Zweitens.** Voraussetzung für die Auslösung des Mechanismus ist die Gefährdung der Finanzstabilität der Euro-Zone insgesamt.*

***Drittens.** Über die Inanspruchnahme entscheiden wir in der Euro-Zone einstimmig.*

Viertens. Der Internationale Währungsfonds wird eng eingebunden.

Як можна побачити із згаданих вище прикладів, Меркель має схильність до вкрай сильного членення аргументів, що надає її мови структурність і впорядкованість.

- Констатація очевидних фактів – сильний інструмент мови будь-якої політика. Цей прийом допомагає звернути увагу слухачів на обізнаність мовця в тій чи іншій сфері. Меркель часто призводить факти і точні числа у своїй промові, що надає її виступів переконливість.

In Syrien ist es so gekommen, dass die Hälfte der Bevölkerung inzwischen auf der Flucht ist. Syrien hatte mehr als 20 Millionen Einwohner. Über zehn Millionen sind auf der Flucht – die eine Hälfte außerhalb des Landes, die andere Hälfte im Land.

Дана пропозиція вказує на обізнаність політика про стан справ в Сирії. Називаючи число жителів, вона висловлює занепокоєність через збільшення числа біженців і підкреслює, що ця проблема є однією з основних.

Wir werden im nächsten Jahr erstmals seit 2002 mit der Gesamtverschuldung wieder dort liegen, wohin der Europäische Stabilitätspakt uns verweist, nämlich unterhalb von 60 Prozent des Bruttoinlandsprodukts. 2012, nach der internationalen Finanz- und Wirtschaftskrise, lag die Gesamtverschuldung bei knapp 80 Prozent.

Дану пропозицію Меркель виголосила на Міжнародному економічному форумі в Давосі в 2018 році. Числові показники, названі Меркель, надають мови конструктивність і точність, що є необхідним у сфері економіки. Таким чином, канцлер показує свою обізнаність не тільки в політичній, але і в економічній сфері.

- Відкритий вияв довіри також можна часто зустріти в виступах канцлера Німеччини. Цей прийом вкрай важливий не тільки для формування зовнішнього образу політика, але і може стати індикатором довіри для власних колег.

(2009) FAZ: Den Kampf gegen Terrorismus halten für Sie wichtig. Ist es da klug, wenn der Innenminister de Maizière seinen Staatssekretär Hanning, einen allseits anerkannten Sicherheitsfachmann, fristlos entlässt, ohne einen Nachfolger zu benennen?

Thomas de Maizière ist ein hervorragender Innenminister, der viel Erfahrung im Bereich der öffentlichen Sicherheit hat. Er wird einen exzellenten Nachfolger vorschlagen.

(2010) Woher rührt die Unruhe, und ist es nicht ein Problem, dass Wolfgang Schäuble nicht aus den Schlagzeilen kommt?

Ich komme gerade mit Wolfgang Schäuble vom G-20-Gipfel in Seoul zurück.

<...> Ich habe wieder einmal erlebt, was für einen international hoch angesehenen Finanzminister Deutschland in ihm hat, und ich habe volles Vertrauen in ihn.

Дані приклади, наведені вище, відносяться до інтерв'ю різних років і зачіпають досить гострі моменти політики ХДС/ХСС. В даному випадку Меркель відкрито захищає і висловлює довіру своїм колегам. Робить вона це не тільки, щоб виправдати колег, але для того, щоб захистити свій імідж.

Ich sage ausdrücklich: Mit der Wahl des französischen Präsidenten Emmanuel Macron ist noch einmal zusätzlich Schwung in die Europäische Union gekommen; und das wird uns stärken.

З даного прикладу ми можемо бачити, що Меркель висловлює свою довіру не тільки своїм безпосереднім колегам, але і представникам інших країн, в даному випадку ним став президент Франції Еммануель Макрон.

- Стереотипи, як правило, викликають у слухачів довіру до мовця, за рахунок того, що ця інформація знайома всім і не викликає незгоди. Тому політики часто використовують даний прийом у своїй промові, так як нова і, можливо, небажана інформація, подається на тлі стереотипів не викликає бурхливої реакції.

Leiten muss uns dabei der Grundgedanke der Menschenwürde. Wertkonservative hatten in der Union immer ihre Heimat, und sie werden sie immer haben, aber auch sie müssen sich in den rasanten Entwicklungen unserer Zeit immer neu befragen.

В даному прикладі цей прийом надає найбільший вплив на постійний електорат, підтримує думку про те, що основоположні

цінності суспільства і принципи політиків, службовців на його благо, залишаються в більшості своїй непорушними.

Eine solche zentrale Herausforderung für die Menschheit heute ist ohne Der Zweifel Wandel unseres Klimas.

Staatenzerfall, Armut, Terrorismus und Epidemien sind die wichtigste Problemen der Welt.

Наведені вище приклади явної очевидності використовуються Меркель для надання впливу на міжнародному рівні. В даному випадку додаткове посилення викликають перераховані канцлером глобальні проблеми людства.

- Дуже часто в промовах Меркель можна помітити приклади, підкріплені фактами з історії. Вміло вживаються Меркель відсилання в минуле надають виступів канцлера не тільки переконливість, але і викликають у слухача почуття солідарності.

Im Jahr 1648 wurde nach langem und zähem Ringen der Westfälische Frieden von Münster und Osnabrück geschlossen.

В даному прикладі канцлер називає конкретні приклади з історії, а саме вказує дату підписання Вестфальського світу, ознаменував кінець Тридцятилітньої війни в Священної Римської імперії. Вживання цього факту історії не випадково, адже Меркель виступала з цієї промовою в Мюнстері, де був підписано Мюнстерський мирний договір, став поворотною точкою в закінчення Тридцятилітньої війни.

Im Mai 1945 endete der Zweite Weltkrieg, im Oktober war der Grundstein für die Vereinten Nationen gelegt.

У цьому випадку канцлер, вживаючи точні дати, підкреслює значення існування ООН та причини її створення, однієї з них, як ми бачимо з зазначеного вище приклад, стала Друга Світова війна.

Ich will an diesem Tag, an dem Europa ja sehr im Zentrum der Diskussionen dieses Davoser Forums steht, daran erinnern, dass 1918, vor hundert Jahren, der Erste Weltkrieg endete. Er wird auch als Urkatastrophe des 20. Jahrhunderts bezeichnet.

Тут А. Меркель повідомляє про сторіччі з моменту завершення Першої Світової війни. Це пропозицію, вимовлене на Економічному форумі в Давосі в 2018 році, має особливе значення: канцлер нагадує присутнім про значення світу, як для розвитку економіки, так і для життя людей.

Таким чином, інтерпретуючи екстралінгвістичні фактори дискурсу політичного лідера Німеччини Ангели Меркель як деяку абстракцію від результатів використання мови, ми виділяємо в її структурі когнітивну, вербальну і прагматичну системи, що характеризуються набором унікальних особливостей. Когнітивна система даного політика орієнтована переважно на універсальні і групові цінності, вербальна система характеризується чіткістю, інституціональністю і імпліцитністю.

Основною метою канцлера є реалізація влади всередині країни, а також нав'язування своєї системи цінностей за кордоном, що досягається за допомогою виробленої системи стратегій.

Висновки до II розділу

Докладно вивчивши мовний портрет канцлера Німеччини Ангели Меркель, ми виділили ряд екстралінгвістичних і лексико-стилістичних особливостей, характерних її дискурсу.

У прагматичному аспекті спостерігається виділення універсальних і групових цінностей, вербальна система канцлера відрізняється чіткістю побудови мови і інституціональністю.

В ході дослідження ми виділили ряд закономірностей, які складають дискурс А. Меркель: сувора структура мови, констатація фактів, відкрите висловлення довіри колегам, використання стереотипів, а також відсилання до історії.

В структурі промов, незалежно від роду і виду промови, можна виокремити три основні частини: вступ, основну частину та висновок. Підготовка до будь-якого виступу, перш за все, розпочинається із визначення теми. Політична діячка фокусує увагу на тому, що важливо, підіймає гострі питання, які хвилюють людей. Це такі основні теми як: свобода та рівність, економічні питання, соціальні проблеми, політичні питання, освіта, війна та тероризм, забруднення навколишнього середовища. Лєвова частка тематики промов Меркель припадає на економічні питання, адже канцлер у першу чергу переймається добробутом та економічним процвітанням власної країни. Підрахувавши економічну лєксику, ми знайшли 96 ЛО, що в загальному відсотковому плані мають 25.3%. Щодо загальнольєживаних слів, можна виділити такі, що відносяться до: 1) праці та умов die Sozialversicherungspflicht, die Jugendarbeitslosenquote, der Arbeitsmarkt, die Sicherheit, die Langzeitarbeitslose, 2) економіки держави der Tarifpartner, die Tarifverträgen, der Finanzmarkt, das Handelsabkommen, Arbeitnehmerinnen und Arbeitnehmer, die Steuereinnahmen Prioritäten, zu investieren, 3) фінансової кризи die Verkehrsinfrastruktur, der Finanzkrise, das Wachstum, das Verhältnis, der Fiskalpakt тощо.

Розділ III. Мовні стратегії і тактики

3.1. Характеристика мовних стратегій і тактик.

В науці існує велика парадигма концепцій дослідження мовленнєвих стратегій і тактик. Однак, на наш погляд, найбільш точну дефініцію мовних стратегій пропонує О. Н. Паршина, розуміючи під стратегією «певну спрямованість мовного поведінки в даній ситуації в інтересах досягнення мети комунікації» (Паршина 2007, с. 10– 11). У нашому дослідженні мовленнєва стратегія трактується як загальна спрямованість мовлення, а тактика – як спосіб реалізації стратегії. Основними стратегіями, що використовуються в політичних виступах, на думку О. Н. Паршин, є: 1) стратегія самопрезентації, мета якої полягає у створенні позитивного образу політика; 2) інформаційно-інтерпретаційна стратегія, яка служить для утримання владних повноважень і відображає сприйняття і оцінку подій політиком; 3) аргументативна стратегія, використовувана для переконання адресата. При цьому стратегії реалізуються великою кількістю тактик (Паршина 2005).

Перед описом мовного матеріалу необхідно коротко охарактеризувати загальну політичну обстановку у ФРН напередодні обрання А. Меркель на посаду канцлера, а також екстралінгвістичні фактори, які вплинули на формування її мовного портрета.

Після об'єднання у 1990 р. Німеччина прагнула посилити свої позиції на міжнародній арені. Зокрема, в 2000 р. за вкладом в бюджет ООН країна посідала третю позицію, поступаючись лише США і Японії (Єгоров 2011). Однак відлунням політичної діяльності Р. Коля в ХХІ ст. став ряд соціальних проблем, з якими довелося зіткнутися першій жінці – федеральному канцлеру в історії Німеччини Ангелі Меркель.

Формально-змістовна структура виступу детермінована вимогою підвищити особистий статус канцлера, завоювати довіру і отримати емпатію з боку населення. Внаслідок чого основною використовуваною стратегією є **стратегія самопрезентації**, реалізована різними тактиками.

Тактика ототожнення: *Wie wäre es, wenn **wir** uns heute Abend das Ziel setzen...*

*Deshalb geht es darum, auch hierbei wirklich eine Sozialen Marktwirtschaft, wie **wir in Deutschland** sagen würden, hinzubekommen.*

У даних реченнях використання особового займенника в 1 л. мн. ч. дозволяє А. Меркель ототожнити себе з усім населенням Німеччини, що говорить про єдність цілей, установок і мотивів федерального канцлера і народу Німеччини. Цю ж тактику ми можемо спостерігати у виступах Меркель і після обрання на посаду канцлера Німеччини.

*Das mussten **wir** wieder mit Schrecken erfahren.*

В даному прикладі тактика ототожнення (Меркель ототожнює себе з народом Німеччини), підкріплюється також особливим емоційним тоном за рахунок вживання іменника з прийменником «*mit Schrecken*».

***Wir in Europa** werden gemeinsam mit uns unseren Partnern immer für unsere Werte und die europäische Friedensordnung einsetzen.*

*Ich bin froh, dass da bei der Wirtschaft jetzt ein Umdenken stattfindet: die Tatsache, dass behauptet wird die Batteriezellproduktion könnten **wir in Europa** nicht mehr haben.*

*Hierbei stehen **wir in der Europäischen Union** nach meiner Auffassung unter einem doppelten Druck.*

В даних приклади ми спостерігаємо, що Ангела Меркель вживає тактику ототожнення не тільки в щодо своєї країни, але і щодо Європи. Дані методи впливу канцлер почала вживати значно пізніше, а саме, коли Євросоюз став

набирати силу. Ці прийоми необхідні для вказівки на єдність цілей і установок Європи.

Тактика солідаризації: *Ich weiß, dass vielen bereits sehr viel abverlangt wird.* Канцлер використовує дієслово перформативний *wissen*, щоб висловити своє особисте ставлення. Оскільки інформація, міститься в додатковій пропозиції, орієнтована на публіку, згоду з даною інформацією самого оратора означає єдність в думці і служить для зближення канцлера і народу.

Підтримка національного духа здійснюється з допомогою використання **стратегії формування емоційного настрою адресата і тактики єднання:** *Liebe Mitbürgerinnen und Mitbürger, gerade in Deutschland haben wir Grund zur Zuversicht.*

єднання Тактика реалізує завдання згуртування слухачів для усвідомлення ними самих себе як окремого «народу» або соціуму:

Denn, meine Damen und Herren, wir Europäer, wir erleben es auf tagtäglich dem Kontinent: Für gewonnen ist Land zu, zusammen gelingt vieles.

У своїх виступах Меркель наголошує на згуртованість європейців. Це особливо актуально на сьогоднішній день, коли Євросоюз переживає кризові часи.

В наведеному нижче прикладі ми бачимо використання комбінації зазначених стратегії і тактики з додаванням стратегією формування емоційного настрою і тактики обліку ціннісних орієнтирів: *Es war das Jahr, in dem wir in Europa in lange nicht gekannter Härte erfahren haben, was es bedeutet, wenn Grundlagen unserer europäischen Friedensordnung infrage gestellt werden – also die freie Selbstbestimmung der Völker.* А. Меркель заявляє про взяття під сумнів права на самовизначення – одне з найважливіших прав народу, що, безумовно, підвищує емоційний фон висловлювання.

обіцянки Тактика часто вживалася канцлером до початку її політичної кар'єри. Дана тактика є сильним інструментом у стратегії самопрезентації. Тактика обіцянки – «добровільне зобов'язання зробити що-небудь.

Darf Ich Ihnen versprechen, dass wir das politisch flankieren werden und dass, wo immer Hilfe geleistet werden kann, Deutschland an der Seite der Portugiesen steht, um das große Ziel zu erreichen.

Даний приклад показує, що Німеччина на чолі з канцлером Ангелою Меркель займає особливе положення в Європі і може надавати іншим країнам підтримку.

Wir in Europa werden gemeinsam mit uns unseren Partnern immer für unsere Werte und die europäische Friedensordnung einsetzen.

Und im Verbund mit Dänemark und Polen werden wir das multinationale Hauptquartier in Stettin zu einer Drehscheibe für künftige regionale Kooperation und Bündnisverteidigung ausbauen.

В обох прикладах Ангела Меркель намічає майбутні дії. Тут миможемо простежити, що тактиці обіцянки властиво вживання дієслів у майбутньому часі.

Крім того, нами були встановлені випадки звернення А. Меркель і до **аргументативної стратегії**, яка передбачає використання тактиківказівки на перспективу.

Тактика вказівки на перспективу: *Europa hat große Erwartungen an unser Land.* Канцлер каже про необхідності збільшення основних показників Німеччини, оскільки це значимо для всій Європи. Іменник *Erwartungen* має орієнтованість на майбутнє, що вважає кінцевою метою реформування не поточний момент, а саме перспективу.

Використовуючи аргументативну стратегію і тактику вказівки на перспективу, канцлер, незважаючи на важке фінансове становище в Європі, прогнозує зростання економіки в майбутньому: *...doch am Ende dieses Weges wird Europa stärker aus der Krise hervorgehen, als es in sie hineingegangen ist.*

Ich sage ausdrücklich: Mit der Wahl des französischen Präsidenten Emmanuel Macron ist noch einmal zusätzlich Schwung in die Europäische Union gekommen; und das wird uns stärken.

У наведеному вище прикладі Меркель не тільки вказує на розвиток Європи в майбутньому «und das wird uns stärken», але і позначає людини, завдяки якому цей підйом відбудеться.

Не менше важливою з точки зору утримання політичної влади є використання **інформаційно-інтерпретативної стратегії**, яка передбачає використання певних тактик.

Тактика акцентування позитивної інформації: *Genau das hat sich meine Regierung vorgenommen.* А. Меркель говорить про проведені заходи щодо зниження рівня безробіття в Німеччині. Використання підсилювальної частинки *genau* дозволяє оратору підкреслити необхідну інформацію.

Es sind so wenig Menschen arbeitslos wie seit 20 Jahren nicht.

В даному прикладі Меркель вказує на позитивні результати політики уряду А. Меркель, що дозволяє зміцнити її позицію на займаній посаді.

Übrigens – es war auch der Zusammenhalt eines Teams, der uns beim Gewinn der Fußballweltmeisterschaft so unvergessliche Momente bescherte. Тут А. Меркель звертає увагу на успіх національної футбольної команди на чемпіонаті світу 2014, реалізуючи тим самим інформаційно-інтерпретаційну стратегію і тактику акцентування позитивної інформації.

Тактика визнання існування проблеми: *...und zwar auch das Problem Nr. 1, das ist ohne Zweifel die erschreckend hohe Arbeitslosigkeit...*

Wir brauchen mehr Fachkräfte; auch hier gibt es ein Riesenproblem.

Канцлер вказує на наявність проблем, не знімає з себе відповідальності, не перекладає її на інших, не замовчує і не уникає цієї теми, що, безсумнівно, позитивно позначається на зміцненні політичного авторитету і придбання симпатії з боку населення.

У цілому необхідно відзначити, що нерідко у своїх виступах А. Меркель приділяє увагу не стільки конкретними фактами, скільки загальному емоційному настрою, про що свідчить епізодичне використання **агітаційної** стратегії.

Тактика прихованого призову: *Sie werden sehen, wie viel Freude es macht, wenn man Schritt für Schritt voran geht.* Своїми словами А. Меркель натякає на можливий успіх в результаті тривалої праці.

Відзначається необхідність наполегливої праці в Європі: *...eine gemeinsame Währung erst dann wirklich erfolgreich kann sein, wenn wir mehr als bisher in Europa zusammenarbeiten.* В даному випадку реалізується тактика прихованого призову.

Також слід виділити випадок використання тактики відкритого заклик (агітаційна стратегія): *Ich lade Sie alle ein: Machen Sie mit.* Канцлер пропонує населенню Німеччини активніше брати участь у розробці суспільних питань.

У наведеному нижче прикладі, використовуючи лексику з негативною конотацією, канцлер реалізує агітаційну стратегію і тактику призову:

Deshalb sage ich allen, die auf solche Demonstrationen gehen: Folgen Sie denen nicht die dazu aufrufen! Denn zu oft sind Vorurteile, ist Kälte, ja, sogar Hass in deren Herzen!

Використовувані в аналізованих текстах мовні стратегії доповнені елементом емоційності. На мою думку, незважаючи на відсутність харизми у А. Меркель, її виступи відрізняються підвищеною емоційністю, яка створюється за допомогою використання емоційно забарвленої лексики (*Schrecken, missachten*) та засобів художньої зображальності (*in nicht gekannter Härte*). Її промови просякнуті національним духом, чому сприяє використання лексем *wir, alle, gemeinsam*.

Відмітною ознакою текстів виступів А. Меркель є комбіноване використання мовленнєвих стратегій і тактик, що служить більшефективному досягненню комунікативних цілей.

3.2. Лексико-стилістичні особливості дискурсу Ангели Меркель

Основою політичного дискурсу будь-якого політика є лінгвістичні засоби. Вибір лексико-стилістичних засобів у політичному дискурсі обумовлений необхідністю надання мовленнєвого впливу з метою створення образу політичного діяча, характеристики політичної боротьби, оцінки що відбуваються в політичному світі подій. Вміле використання лексики сприяє досягненню мети мовця.

Використовуючи ті чи інші лексико-стилістичні засоби, політики апелюють до фоновим знанням своєї аудиторії, створюють нові асоціації, отримують можливість подати інформацію так, щоб справити певний вплив на громадську думку, а також коригувати чинності мовного впливу.

Мови Меркель впливають на публіку не за рахунок емоційного концепту, упор в комунікації канцлера зроблений на структурі тексту та його синтаксисі. Розглянемо найбільш яскраві приклади синтаксичних засобів виразності в дискурсі Ангели Меркель.

- Одним з основних стилістичних прийомів у дискурсі А. Меркель є **перерахування**. Перерахування відноситься до поширеною різновиди повтору, зміст якого полягає в впорядкування слів, словосполучень, пропозицій в відповідно с інтенцією висловлювання. Розрізняють підсилює перерахування (клімакс) послаблює перерахування (антиклімакс), асиндетичне (асиндетон) полисиндетичне (полисиндетон), перерахування без узагальнюючого слова (акумуляція) і с узагальнюючим словом (ампліфікація).

а) Багатосозність (полисиндетон) виникає при надмірному повторі союзу «і». Багатосоюзність зазвичай поряд с упевненістю передає сповільненість дії.

*Sie bezieht ihre Kraft aus den Grundprinzipien des Rechts **und** der Freiheit **und** unserer Entschlossenheit, für diese Werte einzutreten und sie zu verteidigen.*

У даному прикладі ми бачимо перерахування іменників з частим використанням союзу «і», що сприяє посиленню значення кожного з вищезазначених іменників. Що ще раз нагадує про те, що Меркель часто в своїх промовах виступає за свободу і права народу.

*So muss es auch bei der Braunkohle sein: erst fragen, was aus der Region wird, dann aussteigen, **und** nicht erst Aussteigedaten festlegen **und** sich dann überlegen, was aus den Menschen wird.*

У даному прикладі ми бачимо перерахування дієслів, сполучених між собою сполучниками «і». Таким чином, канцлер звертає нашу увагу на особливе значення кожного дієслова, на певну послідовність в дії, передаючи динаміку і ритм руху.

б) Ампліфікація відноситься до різновиду перерахування с узагальнюючим словом в кінці/початку ряду перерахованих компонентів. Вона передбачає посилення висловлювання, так само характеризує пропозиції, в яких висловлюються думки, почуття, емоції посилюються не тільки завдяки перерахуванню, деталізації, порівнянню, але і завдяки узагальненню перераховуються компонентів.

Meine Damen und Herren, die Ukraine-Krise, der IS-Terror im Irak und in Syrien, die Ebola-Epidemie – allein diese drei Stichpunkte zeigen, dass das vergangene Jahre viel Leid und Zerstörung für Menschen in ganz unterschiedlichen Regionen dieser Welt mit sich gebracht hat.

В даному прикладі узагальнююче слово стоїть після перерахування: *diese drei Stichpunkte*. Перевантажуючи пропозицію довгим перерахуванням проблем,

він підкреслює кожне з них і узагальнює, відзначаючи тим самим три основних глобальних проблеми, над якими належить працювати.

Den Nachbarländern – dem Libanon, der Türkei und Jordanien – schuldet die internationale Staatengemeinschaft großen Dank.

Gemeinsam mit einer Reihe internationaler Partner – den USA, Italien, den Niederlanden und vielen anderen – wollen wir die irakischen und kurdischen Sicherheitskräfte dabei unterstützen, den Terror des IS abzuwehren.

Узагальнююче слово в даних прикладах стоїть перед перерахуванням: *Den Nachbarländern, internationaler Partner*. Автор спочатку говорить, про країни, а потім перераховує їх. Дана конструкція допомагає зробити акцент на кожній з перерахованих держав.

Meine Damen und Herren, die Anschläge in Paris, die grenzüberschreitende Ebola-Epidemie, die Flüchtlingskrisen im Mittelmeer – lassen sie uns spüren, wie sehr außen - und sicherheitspolitische Fragen auf die innere Verfasstheit unserer Gesellschaften zurückwirken.

В даному реченні ми спостерігаємо ампліфікацію. Узагальнюючим словом тут є – займенник *sie*. Вдаючись до такого синтаксичному прийому, Меркель виділяє гостру стурбованість у зв'язку з перерахованими глобальними проблемами.

- Одним з найбільш вживаних канцлером синтаксичних прийомів є **повтори**. Основний функцією цих фігур вважається передача стабільного емоційного фону, незалежно від того, позитивно або негативно він пофарбований. Повтори служать для ритмизації і виділення деяких елементів.

Однакові фонemi, морфemi, слова і словосполученнях можуть не одноразово повторюватися в тексті, що надає вплив на стилістичне читання. Їх розташування і взаємозв'язок може бути різним. В лінгвістиці виділяються різні види повторів. До них відносяться: лексичні, фонетичні і граматичні.

а) Лексичний повтор характеризується багаторазовим вживанням одного і того ж слова, групи слів, словосполучення (дослівний повтор) або синонімів (синонімічний повтор).

*Hierbei sind wir zögerlich, aber doch in den letzten Jahren schon an vielen Stellen auch erfolgreich gewesen. Aber es liegt noch **sehr, sehr viel** Arbeit vor uns.*

Дана пропозиція Ангела Меркель виголосила на Економічному Форумі в Давосі в 2018 році. Вона вимовляє двічі «*sehr*», тим самим даючи зрозуміти, що для досягнення економічного благополуччя належить багато роботи.

*Warum sind die **gemeinsame Außenpolitik**, die **gemeinsame Verteidigungspolitik** und die **gemeinsame Entwicklungspolitik** von so großem Interesse?*

Повторення прикметника «*gemeinsame*» і друга частина складних слів «*Politik*» вживається канцлером для того, щоб зобразити необхідність єдності кожній із видів політики. У даному прикладі ми можемо спостерігати такий синтаксичний прийом, як риторичне запитання. Він надає посилення значущості даного пропозиції.

*Zweitens sind wir in der Lage, einen politischen Bema in Bezug auf dritte Länder durchzusetzen, der uns sehr ist wichtig: nämlich einen gemeinsamen Bema **von sicherheitspolitischen Fragen, von Fragen der Entwicklungskooperation und von Fragen der wirtschaftlichen Entwicklung.***

Даний приклад ще раз підкреслює бажання канцлера виділити основні проблеми, в даному випадку – це політична безпека, кооперація і економічний розвиток країн третього світу для їх подальшого вирішення.

б) Найбільш відомим у повторі є синтаксичний паралелізм – повтор слів в засадах суміжних відрізків мовлення. Зміст паралелізму полягає в бажанні продемонструвати впевнений емоційний настрій. Багато політиків використовують цей прийом, щоб виділити кожен їх відрізків мовлення.

Ich brauche vielmehr auch immer ein gutes Miteinander mit meinen Nachbarn, *ich brauche* Abkommen, *ich brauche* staatliche Verträge, um zu wissen, wie ich die Herausforderung auch der illegalen Migration in den Griff bekomme.

Меркель неодноразово повторює вираз «*ich brauche*». Такимчином, вона підкреслює необхідність в сприяння і співробітництво сусідніх країн для досягнення необхідної мети.

Wir haben uns eine einheitliche Währung gegeben, *haben* uns aber nie Gedanken darüber gemacht, was denn passiert, wenn diese Währung einmal in eine Krise gerät.

Wir müssen mehr Verantwortung übernehmen; *wir müssen* unser Schicksal mehr in die eigene Hand nehmen.

Wir dürfen uns deshalb auch nicht abschotten, sondern *wir müssen* mit den Besten der Welt Schritt halten und *wir müssen* für unseren multilateralen Бема werben.

В наведених вище приклади ми бачимо, що канцлер повторює займенник «*wir*» з дієсловом, що викликає відчуття єднання і спонукає до початок спільної діяльності.

- Мови Меркель також властиві наступні виділення: інверсія, парантеза і ін. Подібні фігури демонструють стан нестабільність, коливання, зміна настрою за щойно отриманої інформації.

а) Інверсія являє собою порушення звичайного порядку слів. Частіше за все в мові інверсія пов'язана с так званим актуальним членуванням пропозиції, коли присудок виявляється попереду підлягає, щоб виділити в реченні нову інформацію.

Genau in diesem Sinne hat der Bundesaußenminister gerade gestern Abend wieder Gespräche geführt.

Mit 178 Waffensystemen kann man überhaupt nicht effizient sein.

Natürlich wir brauchen viertens in Europa eine Stärkung der Wirtschafts - und Währungsunion.

У даних прикладах ми бачимо інвертований порядок слів. Канцлер навмисно виносить на перше місце ті слова, на які потрібно звернути увагу. Таким чином, важлива інформація варто на першому місці в реченні.

б) Часто зустрічається фігура, що є винесенням за рамку, т. е. постановка членів пропозиції за межі (типовою для німецького синтаксису) рамкової конструкції ("зарамочна позиція"). Така конструкція часто обумовлена стилістичними причинами: виноситися можуть більшість членів речення. Найчастіше винос за рамки характерний для усного мовлення. Найбільш типові в зарамочній позиції поширені частини пропозиції: програми, однорідні члени пропозиції, порівняльні звороти, поширені обставини. Стилістично більш значущі виноси доповнень. Граматиколізованими є виноси за рамку інфінітивних груп, перерахувань, порівняльних зворотів.

Wir tun dies – wie übrigens auch in Mali – in der Überzeugung, dass sicherheitspolitische Bedrohungen unseres Landes nicht erst an unseren Grenzen beginnen.

Дана пропозиція укладає в собі не тільки винесення за рамку, але і таку стилістичну фігуру як парантеза. За допомогою цих засобів Меркель виділяє місце дій.

в) Парантеза утворюється в результаті розчленування вихідного висловлювання на дві частини з приміщенням між ними вставки.

leben.

Das alles sind Incentives, wie man heute so sagt, also Anreize, um besser zu

В даному прикладі ми бачимо пояснення «*wie man heute so sagt*», парантеза часто вживається в мови політиків, і Ангела Меркель того не виняток.

Aufgrund der Ereignisse im Jahre 2014 und aufgrund dessen, was vor unserer Haustür passiert – zum Beispiel auch im Raum Syrien –, hat die NATO 2014

beschlossen – das haben wir im Übrigen im Weißbuch 2016 nachvollzogen –, dass neben den Auslandseinsätzen auch die Landes - und Bündnisverteidigung wieder von größerer Bedeutung sind.

З останніх двох прикладів ми бачимо, що парантеза використовується в якості коментаря, який виконує метаязикову функцію: канцлер коментує свій текст. Він як би підказує реципієнту, хоча на перший погляд можна б було обійтися і без таких роз'яснень.

- Також у промовах Меркель часто зустрічається парцеляція. Ця фігура надає промові енергійність, створюють враження того, що говорить сповнений рішучості перейти від слів до справи. Парцеляція утворюється в результаті розчленування вихідних висловлювань на два інтонаційно відокремлених відрізка. Знайомим знаки при парцеляції є крапка.

Das hat zwei Komponenten. Die eine Komponente ist die humanitäre Hilfe. Wir haben das erlebt.

Aber das geht ja weiter. Es geht um Forschung und Entwicklung.

Ich fange bei der Mobilität an. Die Mobilität wird sich dramatisch verändern.

За допомогою даного прийому канцлер акцентує увагу слухачів на головному. Крім парцеляції в даних пропозиціях ми можемо спостерігати інший стилістичний прийом – епіфору. Канцлер закінчує та починає речення з одного слова. Дані прийоми надають сказаного особливу значимість.

Однак, незважаючи на те, що в політичних текстах Меркель домінує логічне мислення, емоційна сторона також займає важливе положення в її промовах. Емоційний компонент впливу створюється з допомогою різних лексико-стилістичних засобів, таких як емоційно-оціночна лексика, метафори, фразеологічні сполучення, приклади яких ми розглянемо нижче.

Як показали наші дослідження, в текстах промов А. Меркель регулярно зустрічаються епітети. На думку Е. Ризель і Е. Шендельс, в якості епітета виступає «кожне характерне визначення іменника, яке оцінюється відповідним

поняттям, логічно, конкретизовано або емоційно. Досить часто в епітеті ці функції поєднуються» (Ризель 2007). Епітет пов'язаний з темою і може інтерпретуватися читачем в залежності від асоціацій і настрою. У стилістиці розрізняють такі види епітетів: 1) конкретизують; 2) емоційні; 3) постійні; 4) несподівані; 5) тавтологічні 6) оціночні.

Переважно в політичній комунікації А. Меркель вживаються конкретизуючі і оціночні епітети.

*Für diese Ziele hat sich die internationale Gemeinschaft im vergangenen Jahrzehnt auch in Afghanistan **intensiv** und **umfassend** engagiert.*

*Dafür brauchen wir ein **vernünftiges** Maß an Realismus, **fortdauerndes** Engagement und **strategische** Geduld.*

Дані епітети надають промові конструктивність і змістовність, притаманну політичній комунікації Меркель.

Емоційний концепт все ж присутній в дискурсі канцлера і досягається він за допомогою оціночних епітетів.

*Das ist **außerordentlich erfreulich**.*

*Wir sind in dieser Richtung wirklich **gut** vorangegangen.*

*Meine Damen und Herren, danke für die Begrüßung in Ihrer **wunderbaren** Stadt.*

Вибрані Меркель епітети впливають на формування стійких характеристик, які створюють стабільну ментальну картинку через підсвідомий процес оцінювання світу.

Розглянемо фразеологічну складову дискурсу федерального канцлера Німеччини Ангели Меркель. Фразеологізми, які використовує канцлер, завдяки своїй яскраво вираженій експресивній складовою є ефективним засобом здійснення ідеології влади. Розглянемо деякі приклади фразеологічних зворотів, що вживаються Меркель в політичній комунікації.

In den Griff bekommen bekommen» in den Griff zu«Die Bundesregierung handelt, um die bestehenden Probleme [kriegen розм.] (букв. «отримати захоплення»). Ядерним елементом змісту виступає сема «навичка». У узуальному вживанні дане стійке поєднання означає – оволодіти чим-небудь; придбати навик (вправність), набити руку в чому-небудь. В контексті політичного дискурсу А. Меркель, вираз набуває такі смисли: «бути в курсі справ; враховувати всі «за» і «проти» для більш організованого і успішного вирішення виникаючих проблем». Вживання подібної ФЕ характеризує і особистість пані Меркель, підкреслює її працездатність і вміння володіти ситуацією.

«In Baden-Württemberg z. B. wurden vor Jahren die Republikaner kurzzeitig stark, weil die CDU damals ihre Idee der Verschärfung des Asylrechts zwar laut verkündete, aber nicht in Taten umsetzte». (etw.) in die Tat umsetzen (букв. «перетворити в діло»). У цьому вислові підкреслюється сема «здійснення». У цьому випадку фразеологізм ужито в негативній формі, що створює коннотативний фон «співчуття» з приводу задуманих, алене втілившихся в життя рішень.

«Das müssen wir verhindern und das Problem der Überschuldung durch glaubwürdige Konsolidierung bei der Wurzel packen». Сталий вираз *bei der Wurzel packen* (букв. «схопити у кореня») актуалізує ядерну сьому «запобігання». Вислів розвиває ідею, що стосується усунення проблеми на ранній стадії, на етапі виникнення, а також – припинення будь-якої можливості для її розвитку і зміцнення. Таким чином, канцлер ФРН виявляє впевненість у своїх силах і підкреслює те, що всі негативні фактори необхідно припинити на ранній стадії розвитку.

»Uns Auge sehen«Wir müssen den Tatsachen i. ФЕ j-m, etw. ins Auge sehen (букв. «дивитися в очі» – сміливо дивитися в обличчя) з ядерною семою «сміливість», актуалізація якої підкреслює готовність А. Меркель діяти

навпростець. Конотації фразеологізму в німецькому лінгвокультурному співтоваристві пов'язані з ідеологією «прямої дії», декларованої канцлером.

«*Ich habe mein ganzes Leben lang noch nie einen Hehl daraus gemacht, dass ich für eine längere Laufzeit von Kernkraftwerken bin*». В даному висловлюванні А. Меркель вживає ФЕ *kein Hehl aus etw. machen* (букв. «не робити з чогось або таємницю» – не приховувати, не приховувати чого-л., не робити таємниці з чого-л.). Сема «відкритості», посилює прямоту висловлювань лідера ФРН. В якості конотативних характеристик виступає демократичний принцип доступності інформації для кожного члена суспільства. В контексті з лексемами *nie* (ніколи) і *mein ganzes Leben lang* (протягом всього мого життя) семантика висловлювання підкреслює, що даний принцип є усталеним елементом її політичної позиції.

В оповіданні А. Меркель часто зустрічається вислів: «*Ich habe dazu auch Stellung genommen*». У цій фразі вжито вислів *zu etw. Stellung nehmen* (букв. «взяти до чого-небудь положення» – зайняти певну позицію в якомусь питанні; висловити свою думку (точку зору) з якого-небудь питання). Стійке поєднання слів у своєму семантичному плані містить сему «незалежність».

Розглянутий матеріал демонструє фразеологічне вираження ідеологічних концепцій партії ХДС в політичному дискурсі А. Меркель. Історично німці завжди вороже ставилися до політики, тому політичному лідеру Німеччини доводиться використовувати весь арсенал мовних засобів, щоб переконати своїх співгромадян брати активну участь у політичному житті країни. Одну з центральних ролей тут виконують фразеологічні комплекси, за допомогою яких у свідомості потенційного виборця здійснюється образна фіксація ідеологічних установок федерального канцлера і партії влади.

3.3. Аналіз виступу Ангели Меркель на 51-й Мюнхенській конференції з безпеки

Ангела Меркель виступала з промовою на 51-ій Мюнхенській конференції з безпеки 7 лютого 2015 року. Мова Меркель, адресована представництву НАТО різних країн, а також іншим главам держав і урядів, переслідує наступні цілі: дати характеристику стану безпеки в Європі, запропонувати основні шляхи вирішення конфліктів, заявити про свою позицію і визначити роль Німеччини в даному процесі. Дана конференція проходила на тлі таких подій, як приєднання Криму до Росії, війна в Сирії, тероризм в Іраку та ін. Тому не випадково, що через всю мову червоною ниткою проходять два основних поняття –

«*Sicherheit*» і «*die internationale Ordnung*».

Мова канцлера Німеччини володіє чіткою структурою і добре продуманою композицією. На початку йде вступ, де намічаються головні лінії розвитку думки, і через них визначається основна тема розмови: «*die internationale Sicherheitspolitik*» і «*die internationale Ordnung*». Разом з цим у вступі перераховуються проблеми, що загрожують їм:

Die Ukraine-Krise, der IS-Terror im Irak und in Syrien, die Ebola-Epidemie – allein diese drei Stichpunkte zeigen, dass das vergangene Jahre viel Leid und Zerstörung für Menschen in ganz unterschiedlichen Regionen dieser Welt sich mit gebracht hat.

Дані проблеми супроводжуються епітетом – викликає заклопотаність *besorgniserregend*:

Und es brachte damit auch besorgniserregende Herausforderungen für die internationale Sicherheitspolitik.

Потім Ангела Меркель дякує р-на Ішінгера за те, що він поставив питання світового порядку в центр дискусії і, відштовхуючись від нього, робить екскурс в історію, згадуючи круглі дати, які сприяли створенню нового світопорядку: 70-річчя з дня закінчення другої світової війни, 40-річчя Наради з безпеки і

співробітництва в Європі, а також 25-річчя підписання Договору про остаточне врегулювання у відношенні Німеччини:

Erstens: Vor genau 70 Jahren endeten der von Deutschland entfesselte Zweite Weltkrieg und der Zivilisationsbruch der Schoah. Zweitens: Vor 40 Jahren wurde die KSZE-Schlussakte in Helsinki unterzeichnet. Mit ihr wurden die der Unverletzlichkeit Grenzen, die friedliche Regelung von Streitfällen und die in die Nichteinmischung inneren Angelegenheiten anderer Staaten anerkannt. Drittens: Vor genau 25 Jahren wurde der Zwei-plus-Vier-Vertrag unterzeichnet und die Deutsche Einheit vollendet.

Вказуючи на дати і згадуючи пов'язані з ними події, Меркель намагається створити у слухача відчуття того, що було потрібно багато часу і зусиль, щоб створити той порядок, який існує на даний момент. І відразу ж після цього бундесканцлер переходить до кризи на Україні, супроводжуючи цей перехід однозначним висновком: Росія похитнула основи мирного співіснування в Європі, порушивши територіальну цілісність України:

Denn Russlands Vorgehen – erst auf der Krim, dann in der Ostukraine – hat diese Grundlagen unseres Zusammenlebens in Europa verletzt. Die territoriale Integrität der Ukraine wird ebenso missachtet wie ihre staatliche Souveränität. Das Völkerrecht wird gebrochen.

Цікавий той факт, що в цьому пасажі пропозиції стають коротше, що робить їх більш експресивними, при цьому лексика залишається в рамках правових відносин, використовуються раціональні засоби вираження експресії, що показує негативне ставлення оратора до зображуваної ситуації.

Однак, уникаючи різких оцінок щодо дій Росії, Ангела Меркель навмисно порівнює відбуваються події на Україні з Балканською кризою, і в даному випадку ми можемо спостерігати оцінну лексику, від якої вона утримується вище – «страхотлива війна на Балканах», «застосування насильства стає гіркою реальністю»:

Nach dem schrecklichen Balkankrieg in den 90er Jahren wir müssen wieder erleben, was es bedeutet, wenn Frieden und Stabilität in Europa keine Selbstverständlichkeit sind und der Einsatz von Gewalt bittere Realität.

Висвітлюючи проблеми кризи на Україні, Ангела Меркель підкреслює прямий зв'язок між безпекою, стабільністю і добробутом народу. Вона вважає, що добробут народу можна досягти лише, дотримуючись правила світового співтовариства:

Wer langfristig Sicherheit, Stabilität und das Wohlergehen seiner Bevölkerung sichern will, muss als Teil der internationalen Gemeinschaft die Regeln dieser internationalen Gemeinschaft akzeptieren. Wir in Europa werden gemeinsam mit uns unseren Partnern immer für unsere Werte und die europäische Friedensordnung einsetzen.

У другій частині її виступу з'являється третє базисне слово «*Werte*». Бундесканцлер порівнює НАТО з «організацією, що захищає свої цінності»:

Gerade weil die NATO eine Wertegemeinschaft ist, geht die von Bedeutung Artikel 5 über Absichtsbekundungen hinaus.

Ангела Меркель заявляє про тому, що Німеччина і союзники готові виступати за ці цінності і захищати їх: *diese für Werte einzutreten und sie zu verteidigen.*

Для додання більшої переконливості промови багаторазово повторюється одна і та ж тематична лексика:

die Regeln einhalten, akzeptieren, an diesen Grundprinzipien festzuhalten, die territoriale Integrität der Ukraine schützen, sichern.

У першій частині промові Меркель свідомо уникає різких емоційних оцінок, однак, тим не менш, вона використовує весь арсенал раціональних засобів, щоб передати своє негативне ставлення, і – саме головне – вона натякає Росії, якої поведінки в сформованій ситуації від неї очікують партнери по НАТО.

З цією метою часто використовується модальне дієслово *müssen*, який носить «примусовий характер»:

- *Wir machen deutlich, dass internationales Recht eingehalten werden muss;*
- *muss als Teil der internationalen die Gemeinschaft Regeln dieser internationalen Gemeinschaft akzeptieren;*
- *Dazu muss Russland auch in der Ukraine-Krise seinen Beitrag leisten.*

Показником того, що Німеччина та її союзники налаштовані рішуче втілити в життя свої плани, є вживання модального дієслова *wollen*, а також майбутнього часу, як можливість заявити про плани і наміри, які однозначно будуть втілюватися в життя: *Wir werden Wir wollen*. Поряд з цим, вживається цілий арсенал засобів переконання: *deutlich machen, keineswegs, selbstverständlich, keinen Platz haben darf, und das unterstreiche ich noch einmal in aller Deutlichkeit*.

Мова Ангели Меркель рясніє іменниками з абстрактної семантикою як з позитивними, так і з негативними конотаціями: *Sicherheit und Zusammenarbeit; Dialog, Kooperation und Vertrauensbildung; Demokratie, Freiheit und Selbstbestimmung; Stabilität, Sicherheit und Wohlstand, Freiheit und Selbstbestimmung, langfristige Stabilität, Sicherheit und Wohlstand, Protektionismus und Abschottung*.

Друга частина мови, присвячена проблем в Сирії, Афганістані відрізняється більшою емоційною експресією. Тут можна спостерігати оціночні епітети: *eine riesige Herausforderung, gravierende Auswirkungen mit barbarischem Terror*, а також і піднесену лексику: *ein Gebot der Menschlichkeit als auch in unserem ureigenen deutschen Interesse*.

Для зміни підтем в своїй мові бундесканцлер часто вживає звернення (*Meine Damen und Herren*).

У промові Ангели Меркель присутній вираження суб'єктивної оцінки, що робить мову більш адресною і підкреслює її статус:

Ich freue mich; Ich glaube; Ich halte; unsere Gespräche; mit unseren Partnern; unsere Werte; wir sind sehr daran interessiert; Ich unterstütze, das macht uns große Sorge.

Підводячи підсумок сказаному, можна зробити висновок про те, що Ангела Меркель у своїй промові намагається дати об'єктивну, аргументовану оцінку подіям, що відбуваються. При цьому вона в своїй промові чітко ділить усіх на «ми» і «не ми», до останніх відноситься і Росія. Бундесканцлер вміло маневрує в складних політичних питаннях і намагається, з одного боку, згладити кути, аз іншого – продиктувати умови та попередити про наслідки.

Таким чином, реалізуючи які-небудь заплановані прагматичні установки, при побудові висловлювання мовець у політичному дискурсі завжди добирає мовні засоби у відповідності зі своїм наміром зробити певний вплив на публіку.

Висновки до III розділу

Серед найбільш використовуваних канцлером стратегій, підкріплених різними тактиками, ми виділили: стратегії самопрезентації, формування

емоційного настрою, аргументації, а також інформаційно-інтерпретативну і агітаційну стратегії.

Основний упор в комунікації Меркель зроблений на композиції тексту та його синтаксичному оформленні. Найбільш вживаними прийомами в дискурсі бундесканцлера є різні види повторів і перерахування. Однак емоційний аспект також присутній в промовах канцлера і досягається він використанням оціночних епітетів і фразеологізмів.

Невід'ємним атрибутом виступів Ангели Меркель, особливо коли йдеться про важливі проблеми, війни, епідемії, є метафори емоційно-чуттєвого сприйняття людини. Семантика прикметникових вкраплень ініціальної частини висловлювання у поєднанні з негативним аксіологічним потенціалом самої метафори створює експланаторну тональність, яка, зрештою, дає змогу пом'якшити можливе негативне сприйняття рішень. Примітною в контексті цього є метафори зі сфери катаклізмів, труднощів і викликів, тому що вони формують у свідомості слухача низку образів із негативним конотативним забарвленням. При розгортанні текстового фрагмента це виконує роль контрастуючого елемента, який протиставляється рішучості канцлерки, її здатності виявляти характер лідера за складних обставин. Здійснений аналіз дає змогу констатувати, що засобами метафори Ангелою Меркель конструюється і позитивно, і негативно аксіологічні моделі інтерпретації картини світу. При цьому обидві моделі однаково вагомі для формування образу лідера, оскільки вони насамперед створюють певне уявлення про ситуацію, в контексті якої підкреслюються здобутки діяльності канцлерки. Найбільш продуктивними метафорами є такі понятійні сфери, як соціум і людина. Саме їхнє функціонування дає змогу описувати заходи для подолання економічних викликів і збільшувати ефективність власної політичної поведінки.

Загальні висновки

Справжня робота була присвячена розгляду лінгвостилістичних особливостей політичного дискурсу сучасної німецької мови. Дослідження проводилося на матеріалі політичних промов канцлера Німеччини Ангели Меркель.

Інтенція боротьби за владу як основна мета політичного дискурсу відповідним чином структурує аналізований текст і проявляється через обраний спосіб спілкування (здійснюваний мовцем вибір стратегій і тактик). Використання методу дискурс-аналізу дозволяє простежити вплив ментальних настанов мовця на вибір застосовуваних їм у політичному дискурсі мовних засобів для досягнення комунікативних цілей.

У даній роботі ми розглянули специфіку політичного дискурсу з позицій сучасної лінгвістичної науки та його маніпулятивного потенціалу, зробили аналіз ряду політичних текстів, на основі яких визначили основні екстралінгвістичні фактори, притаманні політичному дискурсу Ангели Меркель. Таким чином, ми виділяємо сувору структуру мови, констатацію фактів, відкрите висловлення довіри, використання стереотипів, відсилання до історії.

Також нами були виявлені: стратегії самопрезентації, формування емоційного настрою, аргументації, а також інформаційно-інтерпретативну і агітаційну стратегії.

В роботі мною були виділені лінгвістичні засоби, які відіграють основну роль при досягненні цілей у дискурсі Меркель. Лексичні одиниці, які використовуються Ангелою Меркель, досить прості і постійні: її виступи не рясніють подібними засобами, що характеризуються високим ступенем імпліцитності, в них практично відсутня емоційно-експресивна лексика. Найбільш вживаними прийомами в дискурсі бундесканцлера є різні види повторів

і перерахування. Однак емоційний аспект також присутній в промовах канцлера і він досягається використанням оціночних епітетів і фразеологізмів.

Таким чином, проведений аналіз текстів виступів Ангели Меркель дозволяє довести, що політичний дискурс як специфічний різновид дискурсу володіє набором системоутворюючих ознак, які визначають його природу і обумовлюють його маніпулятивний потенціал. Зрозуміло, що радник Німеччини визначає Німеччину як істотну частину міжнародного співтовариства та Європейського Союзу, успіх країни залежить від ефективного функціонування всієї міжнародної системи, оскільки Німеччина є її невід'ємною частиною. Таку позицію можна помітити і при аналізі доповіді А. Меркель про коронавірус. Позиція радника дуже чітка: європейські країни повинні працювати разом щоб вирішити проблемну ситуацію: «Тому єдиною відповіддю може бути: більше Європи, сильна Європа і плавно функціонуюча Європа – у всіх країнах-членах» . Таким чином, очевидно, що радник Німеччини позиціонує себе та свою країну як лідерів Європи та міжнародного співтовариства. Таке ставлення дуже зрозуміле, оскільки радник заявляє про необхідність участі Німеччини в дослідженні пошуку вакцини від COVID-19. Це показує, що радник чітко розглядає це як глобальну проблему, з якою потрібно боротися в усьому світі об'єднаними силами з усіх країн, і що Німеччина є частиною міжнародної спільноти. «І можу сказати, що ми робимо все у цій сфері, особливо з боку, Федеральний уряд надає дуже щедру фінансову підтримку, щоб Німеччина, як країна-дослідниця, також могла зробити свій внесок у боротьбу з цією пандемією» .

Щоб зробити дискурс більш ефектним, А. Меркель використовує різні слова, наприклад, однією з алегорій є дієслово «заколисувати»: «Ми не повинні дозволяти себе заколисувати у помилкове відчуття безпеки» .

Використовуючи це дієслово, радник намагається донести до німців, що вони повинні залишатися при свідомості та дотримуватися інструкцій з громадської

безпеки, щоб вирішити проблеми та залишитися в безпеці. Можна відзначити, що використання цих алегорій виправдовується для того, щоб люди зрозуміли всю серйозність ситуації і, що вони повинні нести спільну відповідальність за рішення, які приймаються.

Список використаної літератури

1. Анікін Е. Е. Тактика імпліцитно зіставлення в рекламному дискурсі США // Політична лінгвістика. — М: Прогрес, 2006. — С. 175- 179.
2. Арутюнова Н.Д. Дискурс // Лінгвістичний енциклопедичний словник – М.: Енциклопедія, 2001. – С. 136-137.
3. Базылев В. Н. До вивчення політичного дискурсу в Росії і російського політичного дискурсу // Політичний дискурс в Росії: Матеріали раб. совещ. (Москва, 29 березня 1998 року) / Під ред. Ю. А. Сорокіна і Ст. Н. Базылева. – М.: Діалог-МДУ, 1998. – С. 6-8.
4. Баранов А. Н. Введення в прикладну лінгвістику: навчальний посібник. – М.: Эдиториал УРСС, 2001. – 360 с.
5. Бубі М. Выборы — 2009 в бундестаг ФРН. Куди йде партійно- політична система країни? // Оглядач — Observer. — М.: Аналітичний журнал № 8, 2010. – С. 66-79.
6. Ван Дейк Т. А. Мову. Пізнання. Комунікація. – М.: Прогрес, 1989. – 312 с.
7. Воробйова, О. В. Політична лексика. Її функції в сучасній усній і письмовій мови: Монографія. – Архангельськ: ПДУ, 2000. – 120 с.
8. Герасименко Н.А. Інформація і фасцинація в політичному дискурсі // Політичний дискурс в Росії. – М.: Діалог-МДУ, 1998. – 20 С.– 23.
9. Дем'янков В. З. Політичний дискурс як предмет політологічного філології // Політична наука. Політичний дискурс: Історія і сучасні дослідження. – М.: ІНІСН РАН, 2002. – №3. – С. 32-43.

10. Єгоров А. В. Домагання об'єднаної Німеччини на місце постійного члена Ради Безпеки ООН (1990-ті – 2005 рр.) // Наукові відомості Белгородського державного університету. – М.: Гнозис, 2011. – № 1. – С. 77-83.
11. Имшинецкая В. А. Мовні маніпулятивні техніки в рекламі // Лабораторія реклами, маркетингу і PR. – М.: Прогрес, 2003. – №2. – С. 27.
12. Карасик В. І. Мова соціального статусу: монографія. – М.: Гнозис, 2002. 334 с.
13. Карасик В. І. Про типи дискурсу // Мовна особистість: інституційний і персональний дискурс. – СПб.: Зміна, 2000. – С. 5- 20.
14. Карасик В. І. Мовний коло: особистість, концепти. – Волгоград: Зміна, 2002. – 477 с.
15. Караулів Ю. Н., Петров В. О. Від граматики тексту до когнітивної теорії дискурсу // Ван Дейк Т. А. Мову. Пізнання. Комунікація. – М.: Прогрес, 1989. – С. 5-11.
16. Керімов Р. Д. Лінгвокогнітивні аспекти вивчення німецької політичної метафори // Гуманітарний вектор. Серія: Філологія, сходознавство. – М.: Зміна, 2013. – № 4. – С. 155-164.
17. Керімов Р. Д. Метафоричне таргетування в німецькій соціально-політичній комунікації: сценарії зовнішньої і внутрішньої політики ФРН // Політична лінгвістика. – М.: Прогрес, 2014. – № 3. – С. 129-141.
18. Керімов Р. Д. Метафори метасфери людини в німецькій соціально-політичній комунікації: монографія. – Кемерово: Офсет, 2013. – 353 с.
19. Керімов Р. Д., Федянина Л. В. Метафорична актуалізація фрейму «Економіка» в соціально-політичній комунікації ФРН // Політична лінгвістика. – М.: Прогрес, 2014. – № 1. – С. 157-170.
20. Котляр Ст. Глобальний криза і відносини США і Європи // Оглядач — Observer: навч.-аналіт. журн. – М.: Академія, 2009. – № 9. – С. 59-64.

21. Кубрякова Е. С. Мову і знання. На шляху отримання знань про мову: частини мови з когнітивної точки зору. Роль мови в пізнанні світу. – М.: Мови слов'янської культури, 2004. – 560 с.
22. Кубрякова Е. С., Александрова О. В. Види простору, тексту і дискурсу // Категоризація світу: простір і час: матеріали наукової конференції. – М.: Діалог-МДУ, 1997. – С. 19-20.
23. Лассвелл Р. Стиль у мові політики // Політична лінгвістика. – Єкатеринбург: Академія, 2007. – С. 165-177.
24. Михальова О. Л. Політичний дискурс: способи реалізації агональності // Побудова цивільного суспільства: Матеріали міжнародного гуманітарного конгресу. – Іркутськ: Изд-во Ірк. держ. пед. ун-та, 2002. – С. 96-105.
25. Паршина О. Н. Російська політична мова. – М.: ЛКИ, 2007.
26. Паршина О. Н. Стратегії і тактики мовної поведінки сучасної політичної еліти Росії: Автореферат дисс. ... д-р філол. наук. – Саратов, 2005. – 48 с.
27. Степанов Ю. С. Альтернативний світ. Дискурс. Факт і принцип Причинність // Мова і наука кінця ХХ століття: Зб. статей. – М.: РДГУ. – 1995. – С. 432
28. Федянина Л. В. Концепт Geld в німецькій мовній картині світу: досвід концептуального аналізу: навч. посібник. – Кемерово: Кузбасвузиздат, 2008. – 160 с.
29. Чудінов А. П. Нариси з сучасної політичної метафорології: монографія. – Єкатеринбург: Изд-во Урдпу, 2013. – 176 с.
30. Чудінов А. П. Метафорична мозаїка в сучасній політичній комунікації: монографія. – Єкатеринбург: Вид-во Урал. держ. пед. ун-ту, 2003.
– 248 с.
31. Чудінов А. П. Росія в метафоричному дзеркало: когнітивне дослідження політичної метафори (1991-2000): монографія. – Єкатеринбург: Вид-во Урал. держ. пед. ун-ту, 2001. – 238 с.

- 32.Шейгал Е. В. Семіотика політичного дискурсу: монографія. – Волгоград: Зміна, 2000. – 368 с.
- 33.Епштейн О. В. Семантико-прагматичні і комунікативно- функціональні категорії політичного дискурсу // Філологічні науки. Питання теорії і практики. – Тамбов: Грамота, 2008. – №2(2). – С. 150-156.
- 34.Юдіна Т. В. Теорія суспільно-політичної промови. – М: Изд-во Моск. ун-ту, 2001. – 158 с.
- 35.Freudenstein A. Die Machtphysikerin gegen den Medienkanzler // Aktuelle Probleme moderner Gesellschaft 3 / hrsg. von P. Nitschke und C. Onnen-Isemann. —Frankfurt am Main: Peter Lang GmbH, 2010.
- 36.Gabriel N. Das Wort hat der Herr Bundeskanzler // die Frau Bundeskanzlerin. Eine Analyse der Redefunktion in der Regierungserklungen zum Amtsantritt der Bundeskanzler von 1949 bis 2005. — Norderstedt : GRIN Verlag, 2008.
- 37.Jäkel O. Metaphern in abstrakten Diskurs-Domänen: Eine kognitiv- linguistische Untersuchung anhand der Bereiche Geistestätigkeit, Wirtschaft und Wissenschaft. – Frankfurt am Main: Lang, 1997. 348 S.
- 38.Neubrand A. Frauen in Führungspositionen. Ein Vergleich zwischen Deutschland und Frankreich. — Hamburg : Diplomica Verlag GmbH, 2009.
- 39.Osang A. Ankunft in der neuen Mitte : Reportagen und Porträts. — Berlin: Links, 2000.
- 40.Riesmeyer C., Thiele M. Ersatz für Queen Blabla gesucht! Wie Spiegel und SpiegelOnline Geschlechterstereotype reproduzieren // Politik auf dem Boulevard. Die Neuordnung der Geschlechter in der Politik der Mediengesellschaft / hrsg. M. Lünenborg. — Bielefeld: transcript Verl., 2009. S. 44-174.
- 41.Rosumek L. Die Kanzler und die Medien. Acht Porträts von Adenauer bis Merkel. — Frankfurt am Main: Campus Verlag GmbH, 2007.

42. Scheuerle Ch. Die deutschen Kanzler im Fernsehen. Theatrale Darstellungsstrategien von Politikern im Schlüsselmedium der Nachkriegsgeschichte. Bielefeldt: transcript Verl., 2009.
43. Schönherr F. Werben für Demokratie. Die Rhetorik einer demokratischen Festkultur. — Tübingen: Eberhard-Karls-Universität, 2010.
44. Strauss M. Politolinguistik: Lexikalische und pragmatische Analyse politischer Sprache. Am Beispiel der parlamentarischen Rede Merkels zum Haushaltsgesetz 2010. — Norderstedt : GRIN Verlag, 2010.

Zusammenfassung

Um die Jahrtausendwende durch die Entwicklung und das Wachstum der Rolle der Kommunikationstechnologien, die Globalisierung des Kommunikationsraums in der modernen Gesellschaft, rückte die Erforschung der Probleme der kommunikativen Beeinflussung des Massenbewusstseins und des Bewusstseins des Individuums in den Vordergrund. Bereiche, in denen die geplante oder gezielte kommunikative Beeinflussung ständig realisiert wird, können als Bereich der Massenmedien, der Werbung für Waren und Dienstleistungen und natürlich der Politik angesehen werden. Der Mechanismus der Beeinflussung des Massenbewusstseins in der Politik lässt sich anhand des politischen Diskurses verfolgen, der in den letzten Jahrzehnten zu einem der beliebtesten Studienobjekte nicht nur in der Linguistik, sondern auch in anderen Wissenschaften geworden ist. Heute, da die Mechanismen der politischen Manipulation immer wichtiger werden, hat die Sprache im politischen Leben der Gesellschaft noch mehr an Bedeutung gewonnen, da sie eines der wichtigsten und direkten Elemente des Manipulationsprozesses ist. Es ist heute relevant, die Fähigkeit des politischen Diskurses zu untersuchen, das Publikum zum Handeln zu bewegen und zu motivieren und politische Rede als solche zu interpretieren, die potenziell Macht oder das Verlangen danach bedeutet. Politischer Diskurs ist ein Phänomen, mit dem wir täglich konfrontiert sind. Der Kampf um die Macht ist Hauptthema und treibendes Motiv dieser Kommunikationssphäre. Da dieser Kampf durch die Sprache realisiert wird und die Sprache ein Zwischenglied zwischen der Außenwelt und dem Menschen ist, wird die Existenz sprachwissenschaftlicher Forschung innerhalb der Politikwissenschaft unvermeidlich. Die meisten der der Analyse des politischen Diskurses gewidmeten Werke gehören dem Gebiet der Sprachpragmatik an: Sie bieten eine detaillierte Analyse eines ziemlich großen Arsenal von Sprachwerkzeugen, begleitet von verschiedenen Konnotationen, die die ideologische Richtung des Lesers bilden. Der politische Diskurs ist ein Phänomen, das in mindestens drei Aspekten betrachtet werden kann: philologisch, wie jeder andere

Text, während der Forscher den "Hintergrund" berücksichtigt - politische und ideologische Konzepte, die in der Welt des Interpreten vorherrschen; sozio-psycholinguistisch - während des Institutional Repository der Lviv Polytechnic National University <http://ena.lp.edu.ua> 201 Einschätzung der Erreichung versteckter oder klar ausgedrückter Ziele des Sprechers, die eindeutig politisch sind; individuell-hermeneutisch - bei der Identifizierung der persönlichen Bedeutungen des Autors und / oder des Interpreten des Diskurses unter bestimmten Bedingungen. Darüber hinaus ist der politische Diskurs aus kultureller Sicht der wichtigste gesellschaftliche Identifikator und Wiederholer gesellschaftlicher Werte. Es ist daher klar, dass die Untersuchung des politischen Diskurses die Schnittstelle verschiedener Disziplinen ist und die Analyse von Form, Zielen und Inhalten von Diskursen in bestimmten politischen Situationen beinhaltet. Die Relevanz der Untersuchung des politischen Diskurses wird durch die Spezifika des Untersuchungsgegenstandes diktiert, denn objektiv bedarf es einer wissenschaftlichen Begründung dieses Phänomens. Es besteht jedoch noch kein Konsens über das Verständnis des politischen Diskurses durch verschiedene Wissenschaften. Vertreter unterschiedlicher Professionen und unterschiedlicher wissenschaftlicher Disziplinen interessieren sich für dieses Thema. Die Grundlagen der Theorie des politischen Diskurses wurden in den 1950er Jahren von Vertretern der philosophischen Schulen von Cambridge und Oxford gelegt, die den sprachlichen Kontext der öffentlichen Meinung analysierten. Zu den klassischen Werken zu diesem Thema zählen die Werke von TA van Dyck, R. Bart, M. Foucault, Y. Habermas sowie Studien einheimischer Autoren: MV Ilyin, EI Sheigal, OM Baranova, GG Pocheptsova. Leider ist die Frage der Systematisierung dieser Erfahrung, der Identifizierung positiver und negativer Einflüsse auf den Verlauf von Staatsmachtprozessen in der Ukraine in der Managementwissenschaft noch ungelöst, besondere Aufmerksamkeit wird dem Thema des politischen Diskurses und der Analyse politischer Reden geschenkt Autoren. Die Relevanz solcher Forschungen liegt in der Konzentration der modernen Linguistik auf die Untersuchung funktionaler

Aspekte von Spracheinheiten im Allgemeinen und der ontologischen Eigenschaften der Kategorie des Themas, insbesondere in den politischen Reden ukrainischer Politiker, begründet. Befürworter des ersten Ansatzes verstehen Diskurs als Fragmente der Realität, die eine zeitliche Länge, eine Logik der Entfaltung (Plot) haben und "die ein fertiges Werk sind, das auf der Grundlage der Organisation von Bedeutungen unter Verwendung des semantischen Codes (Wörterbuch usw.)" Die Aufgabe der Analyse innerhalb der politikwissenschaftlichen Forschung besteht darin, die innere Logik des Phänomens zu verstehen und Wege, Methoden zu identifizieren, mit denen die Handlung in der Realität konstruiert und entfaltet wird, und das Sprachmaterial sind Aussagen von Politikern, politischen Kommentatoren und Kommentatoren, Veröffentlichungen in der Medien, Fachpublikationen zu verschiedenen Aspekten der Politik. Vertreter eines anderen, engeren Ansatzes behandeln den Diskurs als eine besondere Art der Kommunikation. "Der Diskurs ist ein kommunikatives Ereignis", sagen sie, "das zwischen dem Sprecher und dem Zuhörer (Beobachter etc.) im Prozess kommunikativen Handelns in bestimmten zeitlichen, räumlichen und anderen Kontexten stattfindet." Diese kommunikative Handlung kann verbal, schriftlich sein, verbale und nonverbale Komponenten haben. Wenden wir diesen Ansatz auf die Analyse sozialer und politischer Phänomene an, wird der Diskurs nicht den zwischenmenschlichen Dialog als „Sprachereignis“ definieren, sondern den „sozialen Dialog“, der durch und durch soziale Institutionen zwischen Individuen, Gruppen und zwischen sozialen Institutionen selbst stattfindet . beteiligt am Institutional Repository der Polytechnischen Nationaluniversität Lviv <http://ena.lp.edu.ua> 202 diesen Dialog. Nach diesem Ansatz ist der politische Diskurs der Diskurs der Politiker. Sie entsteht im Rahmen der Funktionsweise politischer Institutionen (Regierungssitzung, Parlamentssitzung, Parteitag) und ist politisch, wenn sie einen politischen Akt in der entsprechenden institutionellen Atmosphäre begleitet. Neben den beiden Hauptansätzen ist ein integrativer Ansatz zu unterscheiden, der die beiden vorherigen in einem Konzept vereint und dieses Ziel

erreicht, indem in den Begriff "Diskurs" ein breites Spektrum gesellschaftlicher Phänomene einbezogen wird. Der Diskurs ist Teil der kontinuierlichen Bewegung der menschlichen Erfahrung. Aus diesem Grund spiegelt es das einzigartige Zusammentreffen der Umstände wider, unter denen und für die es geschaffen wurde. Bei der Bestimmung der Hauptbedingungen für eine erfolgreiche Interaktion von Kommunikatoren des politischen Diskurses teilen wir die Ansichten der Wissenschaftler (FS Batsevich, VI Karasyk, OO Selivanova), die folgende Bedingungen beinhalten: 1) kommunikative Absichten des Adressaten-Initiators; 2) Beziehungen zwischen Adressat und Adressat; 3) verschiedene "Umstände", signifikante und zufällige; 4) das stilistische Klima der Epoche und die spezifische Umgebung und spezifische Personen, an die die Botschaft gerichtet ist; 5) Genre- und Stilmerkmale sowohl der Botschaft selbst als auch der kommunikativen Situation, zu der sie gehört. Indem wir nicht nur den kommunikativ-funktionalen, sondern auch den sozialen Charakter des Diskurses betonen, erkennen wir an, dass der politische Diskurs einerseits ein Produkt des gesellschaftlichen Kontextes ist und andererseits dadurch Veränderungen des gesellschaftlichen Kontextes hervorruft des Diskurses. Der politische Diskurs wird von Linguisten als Gegenstand sprach- und kulturwissenschaftlicher Studien betrachtet, als sekundäres Sprachsubsystem mit Funktionen, Wortschatz und kommunikativem Einfluss. Der politische Diskurs stellt fast den gesamten Beziehungskomplex zwischen Mensch und Gesellschaft dar, seine Analyse umfasst vor allem das Studium von Texten in Verbindung mit außersprachlichen Faktoren und zeigt, wie kulturelle Werte in unterschiedlichen Sprachgruppen modelliert werden, wie soziale Ordnung gefördert wird, welche Elemente des sprachlichen Weltbildes außerhalb der bewussten Sprachstrategien der Sprecher bleiben, wenn sich ein begriffliches Weltbild bildet, das jeder Sprachgruppe innewohnt. Die Ziele des politischen Diskurses können sein: die Erzielung einer öffentlichen Zustimmung, die Annahme und Begründung politischer und sozialideologischer Strategien, die Unterstützung oder Zerstörung von Positionen, die

Durchsetzung der einen oder anderen ideologischen Orientierung des Massenbewusstseins und mehr. Die Hauptfunktionen des politischen Diskurses sind: manipulativ; Überzeugungsfunktion; informativ; argumentativ; ein überzeugendes Bild einer besseren Zukunft zu schaffen. Im Allgemeinen können Politik und Ideologie als das repräsentativste Merkmal der menschlichen Gesellschaft nicht sprachneutral sein, weil sie nicht unabhängig von Menschen, von der menschlichen Gemeinschaft existieren können. Als Repräsentant einer Ideensammlung, die die Interessen, Ziele und Zielsetzungen der jeweiligen Klassen zum Ausdruck bringt, wird Politik auf der Grundlage des gesammelten Gedankenguts entwickelt und beeinflusst die Gesellschaft aktiv, indem sie ihre Entwicklung beschleunigt oder hemmt. Politik wird geboren, entwickelt sich in der Gesellschaft, im Prozess des menschlichen Handelns, sie spiegelt sich ihrer Natur nach in der Sprache wider, denn die menschliche Gesellschaft, deren Lebenslauf außerhalb der Sprache nicht existieren kann. Nicht nur bestimmte Wörter, sondern auch diese oder jene syntaktische Konstruktion kann verwendet werden, um bestimmte politische Aufgaben zu erfüllen. Die Vorstellung, dass die Syntax weniger als das Vokabular die Besonderheiten politischer Kommunikation widerspiegelt, ist falsch, denn die syntaktische Organisation der Sprache als Ausdrucksform der relevanten Inhalte spielt eine wesentliche Rolle, um den Einfluss des Journalismus auszudrücken. Politische Aktionen werden hauptsächlich durch politische Diskurse durchgeführt, deren globales Ziel der Kampf um Macht, ihre Verteilung und Nutzung ist. Der linguistische Zugang zum politischen Diskurs hat sowohl die politische Sprache, die zu manipulativen Zwecken verwendet wird, als auch die Sprache der Politik – die Terminologie und Rhetorik des politischen Handelns – zum Gegenstand. Der politische Diskurs ist jedoch nicht an berufliche Grenzen gebunden und für die große Mehrheit der Gesellschaft zugänglich. Politischer Diskurs ist ein komplexes kommunikatives Phänomen, dessen Zweck der Kampf um die Macht im Sinne einer öffentlichen Meinungsbildung ist, die Text als verbalisiertes Ergebnis von Sprache,

situativem und soziokulturellem Kontext sowie spezielle Sprachwerkzeuge umfasst, die den Zielen entsprechen und Ziele des Diskurses. Der soziokulturelle Kontext des politischen Diskurses zeichnet sich durch eine Fokussierung auf ein Massenpublikum aus, das durch gemeinsame Werte und lenkbare Leitlinien vereint ist; national-kulturell Besonderheiten ; Ideologie (der Diskurs spiegelt die Ansichten, Überzeugungen und Werte einer bestimmten sozialen Gruppe wider). Es wird weiter diskutiert, wessen wissenschaftliches Betätigungsfeld der politische Diskurs ist: Politologen oder Linguisten? Wir glauben, dass beides. Die Politikwissenschaft konzentriert sich auf das Denken von Politikern und ihre Tendenz, das Bewusstsein der Wähler zu manipulieren, und die Linguistik interessiert sich für das sprachliche Verhalten von Politikern, die Mechanismen der Erstellung politischer Texte mit verschiedenen anspielungsweisen Strategien. Als Ergebnis ist ein neues Forschungsgebiet auf diesem Gebiet entstanden – die politische Linguistik. Dieses Konzept findet sich in den Werken von LP Nagornaya, NM und LM Mukharyamov und anderen. Demnach ist die Politische Linguistik eine Teildisziplin, die sich mit der Sprache der Politik und der Sprachpolitik befasst. Forscher behaupten, dass es die politisch-linguistischen Beziehungen sind, die das Thema der politischen Linguistik bilden. Es wird angenommen, dass die Linguisten die ersten in der Trennung des politischen Diskurses im Bereich der Forschung sind. Sie waren es, die sie mit dem neuen Begriff "kritische Diskursanalyse" auf die politische Ebene beförderten. LP Nagorna hebt zwei charakteristische Merkmale des untersuchten Konzepts hervor: "Bestimmte Ideen ins öffentliche Bewusstsein zu bringen" und "sprachliche Interaktion von Gruppen und Individuen". Daher wird allgemein angenommen, dass das Zentrum der Untersuchung des politischen Diskurses das linguistische Prinzip ist, das eine manipulative Funktion ausübt. Das bedeutet, dass sprachliche Phänomene in den Reden eines Politikers, seinen öffentlichen Reden, Image- und Propagandatexten, Flugblättern viel mehr über den Sprecher aussagen können, als explizit angegeben wird. Unserer Meinung nach ist die Entstehung einer solchen Subdisziplin wie der

Politischen Linguistik ein gewisses Gleichgewicht im Nebeneinander von Politik und Linguistik. Die Politik ist heute mit theoretischem Material übersättigt, die Linguistik mit praktischem Material. Das Fachgebiet der Politischen Linguistik befindet sich an der Schnittstelle von Sprache und Macht. Der politische Diskurs wurde vor relativ kurzer Zeit aus linguistischer Sicht untersucht. Das Feld seiner sprachlichen Interpretationen ist Synonymie, Argumentation, Syntax, Äußerungen, Wortschatz, Erzählfunktionen, Rhetorik, Semiotik, Grammatik. Forschungen in diesen Bereichen wurden von M. Pesho, P. Henri, J. Poitou, T. Trueu, J. Seidel, E. Verona, P. Aschard, R. Mounier, J. Commeret, R. Moreau, J. -P. Feye, K. Guillom, R. Bart und andere [4]. Um die Tatsache zu bestätigen, dass der politische Diskurs nicht auf die rein dialogische Rede von Kommunikatoren beschränkt ist, werden wir dem Forscher N. Kondratenko helfen, Formen des politischen Instituts der Polytechnischen Nationaluniversität Lviv <http://ena.lp.edu.ua> 204 anderer Faktoren zu isolieren. Es unterscheidet den politischen Diskurs nach Form: mündlich und schriftlich; nach Sprecherfaktor: Adressat direkt und indirekt; nach Zweck: informativ, motivierend, bildhaft, motivierend, ausdrucksstark; nach Adressatenfaktor: persönlich und massenhaft adressiert; nach Tätigkeitsbereichen: Fernsehen, Zeitung und Zeitschrift, Radio, Werbung, PR. Interviews mit Politikern, ihre Reden, offizielle Erklärungen dienen dem mündlichen politischen Diskurs, aber auch über die Medien veröffentlichte politische Texte werden in den schriftlichen politischen Diskurs einbezogen. Als politischen Diskurs betrachten wir auch Wahlkampfbroschüren, Broschüren, Bildtexte und Postkorrespondenz. Darüber hinaus weist E. Sheigal darauf hin, dass jedes Material, das sich mit Politik befasst, als "politischer Diskurs" bezeichnet werden sollte. Wie J. J. A. Pocock betont, ist die Geschichte des politischen Denkens nicht die Geschichte des Denkens, der Sprache oder der Paradigmen der politikwissenschaftlichen Gemeinschaft. Erst in jüngster Zeit hat sich diese Gemeinschaft dem Punkt angenähert, an dem ihre Sprache und Geschichte einen würdigen Status als politisches Subsystem finden kann, was vor allem auf die

Entwicklung der politischen Diskursanalyse zurückzuführen ist. Es gibt eine beträchtliche Menge an Literatur, die argumentiert, dass Sprache die Politik beeinflussen kann und tut. M. Edelman glaubt beispielsweise: „... politische Sprache ist eine politische Realität. die Bildung ihrer Bedeutung und tragen zur Gestaltung politischer Rollen bei, die sowohl von der Politik als auch von der Gesellschaft als Ganzes anerkannt werden. Zu den sinnvollsten Formulierungen des Verhältnisses von Sprache und Politik gehören: "Wenn das Politische nur durch die Sprache manifestiert wird, dann ist ein angemessenes Verständnis der politischen Sprache eine notwendige Bedingung für ein angemessenes Studium der Politik." „Diskurs jeglicher Art ... ist ein Kampffeld. Es ist ein dynamischer sprachlicher und vor allem semantischer Raum, in dem soziale Bedeutungen produziert und getestet werden. Am deutlichsten wird dies im Hinblick auf den politischen Diskurs, da es sich bei der Praxis des politischen Handelns und der politischen Rede vor allem um Macht handelt.“ "Die Frage nach der Bedeutung von Sprache ist per definitionem politisch, denn es ist die Sprache, die einen Menschen zu einem politischen Wesen macht. Politik ist im Wesentlichen eine Sprachaktivität, bei der Sprache verwendet wird, um andere über politische Themen zu informieren und von der Sache zu überzeugen." benötigen für an Maßnahmen im Zusammenhang mit diesen Problemen teilnehmen“. Vertreter verschiedener Berufe und verschiedener wissenschaftlicher Disziplinen - Journalisten, Politologen, Philosophen, Soziologen, Spezialisten auf dem Gebiet der Kommunikationstheorie sowie Linguisten - interessieren sich für das Studium des politischen Diskurses. Einer der ersten Journalisten, der der Kommunikation in ihrer Funktion als Vermittler politischer Realität Aufmerksamkeit widmete, war natürlich AF Bentley, der die Analyse sprachlicher Aktivitäten als wichtigste Voraussetzung für das Studium von Politik und öffentlicher Meinung ansah. Er hat nie die zentrale Verbindung zwischen Kommunikation und Politik sowie zwischen Kommunikation und sozialem Handeln übersehen. Bemerkenswert ist, dass die aktuellen linguistischen Forschungsmethoden und linguistischen Daten erst seit relativ kurzer

Zeit in der Analyse des politischen Diskurses eingesetzt werden. Wir können jedoch folgende Haupttypen der linguistischen Diskursanalyse unterscheiden: · besonderes Augenmerk auf Paraphrase und Synonymie (vergleichende Arbeiten von M. Pesho, P. Henri, J. Poitou, D. Maldidier); · Betonung von Argumentation und Syntax (T. Truw, J. Seidel); · Fokus auf Aussagen (vergleichende Arbeiten von L. Kurdesses, P. Fial, E. Verona, P. Ashard); · Lexikalische und lexikometrische Studien (J. Gilliam, R. Mounier, J. Commeret, R. Moreau, M. Tournier, A. Bergunyu); · Studium der narrativen Funktionen (J. - P. Feye); · Rhetorische Forschung (K. Guilomen); · Semiotik (R. Bart); · Kasusgrammatik; · Anthropologische und soziolinguistische Forschung (vergleichende Arbeiten von J. Komaroff, D. Parkin, J. - B. Marseille) [18]. Die Gesellschaft wird durch die Ausübung menschlichen Handelns konstituiert. Die Sprache, die Ausdruck einer solchen Praxis ist, spiegelt und bestimmt die Aktivitäten der Gesellschaft. Wichtig ist, dass keine Seite – Sprache und Gesellschaft – ein unabhängiges Agens ist: Sie werden im Diskurs dialektisch kombiniert. Im Allgemeinen ist die Diskursanalyse ein relativ neues, aber vielversprechendes Feld der Geisteswissenschaften. Sein Einsatz zur Untersuchung des politischen Prozesses als Ganzes, bestimmter politischer Kurse sowie der Verhaltensweisen einzelner politischer Organisationen und Politiker erscheint in der heutigen globalisierten Gesellschaft äußerst produktiv und notwendig. Pragmatischer und funktionaler Ansatz zur Subjektdefinition der politischen Rede Die zentrale Kategorie der Linguistik, die das Verhältnis von Sprache und Rede verkörpert, ist die Kategorie des Subjekts in all seinen semantischen, syntaktischen, kommunikativen und pragmatischen Parametern. Aus pragmatischer Sicht gilt die politische Kommunikation als vielversprechendes Forschungsgebiet der Kategorie des Themas, denn hier hat der Adressat reichlich Möglichkeiten zur sprachlichen Einflussnahme auf das Gruppenbewusstsein der Adressaten. Wir betrachten die Kategorie des Subjekts im pragmatischen Sinne als eine Menge von sprachlichen und sprachlichen Mitteln der Selbstdarstellung des Sprechers im Text. Die pragmatische Umsetzung der Sachkategorie in der politischen

Rede kann als "ein strategischer Prozess auf der Grundlage der Wahl optimaler Sprachressourcen" definiert werden. Strategie bezieht sich auf die spezifischen Aspekte des Sprachverhaltens eines pragmatischen Subjekts und drückt sich in der Menge von Handlungen und Sprachwerkzeugen aus, die verwendet werden, um die kommunikative Aufgabe des Sprechers zu lösen. Aus typologischer Sicht gibt es allgemeine und partielle Strategien. So besteht die allgemeine Strategie der Selbstdarstellung eines pragmatischen Subjekts in der politischen Rede aus Teilstrategien der Selbstdarstellung, Selbstbestätigung und Selbstlegitimation. Da Strategien als Einheiten der makrostrukturellen Ebene (T. Van Dycks Begriff) einen großen Wortgebrauch aufweisen und es nicht immer möglich ist, die Grenzen des Übergangs von einer Strategie zur anderen klar zu definieren, haben wir eine abstrakte Einheit von einer niedrigeren Hierarchieebene - Taktik. Laut O. Issers sind es "eine oder mehrere Sprechaktionen, die zur Umsetzung der Strategie beitragen". Im Zuge der Analyse stellte sich heraus, dass es in der politischen Rede Taktiken auf der Ebene der lexikalischen Einheit des Indikators, auf der Ebene des Satzes und auf der Ebene des Textes gibt. Interessant ist die Forschung des Wissenschaftlers der Kiewer Nationalen Linguistischen Universität MS. Dorofeeva zum Thema "Pragmatische Umsetzung der Kategorie des Subjekts in der politischen Rede (Erfahrung der Inhaltsanalyse)". Laut dem Wissenschaftler wird die textliche Ebene der Selbstdarstellung des Themas in der politischen Rede durch eine Reihe von Sprache und Sprechtaktiken gebildet, die vom Sprecher verwendet werden, um das Publikum zu beeinflussen. Die Studie identifizierte vier Haupttaktiken: die Taktiken der Singularität, Pluralität, Unbestimmtheit und Eliminierung. Die Taktik der Singularität zeichnet sich durch das Vorhandensein von nur zwei Sprachindikatoren ich (I), mein (mine) aus und gehört zu den aktiven Taktiken. Taktiken der Pluralität manifestieren sich durch nominelle Mittel der Selbstdarstellung des Sprechers, nämlich - metonymische Übertragungen wie "politische Institution - eine Menge ihrer Mitglieder". Die Ausdrucksmittel dieser Taktik haben zusätzliche Parameter der

Exklusivität (Einbeziehung „ihrer“ Gruppe in die Selbstdarstellung des Redegegenstandes) und Inklusivität (Einbeziehung in die Selbstdarstellung des Adressaten als Vertreter der „fremden“ Gruppe) . Der Unterschied zwischen ihnen besteht darin, dass es Exklusivpronomen gibt. Definitionen des Sprechers und seiner Unterstützer, also nach J. Klein, ergeben sich aus der Formel: "wir" = "ich + meine Unterstützer". Inklusive Pronomen hingegen korrelieren mit dem Sprecher und seinem gesamten Publikum, was die Verantwortung des Autors für den Inhalt seiner eigenen Aussagen deutlich reduziert und es Ihnen ermöglicht, den Entscheidungsprozess auf den Zuhörer zu übertragen. Solche Pronomen werden durch die Formel "wir" = "ich + du (Empfänger)" offenbart. Die Taktik der Unbestimmtheit drückt sich einerseits in den Mitteln der Selbstdarstellung des Autors aus, wie zum Beispiel: Indefinitpronomen Mann, seltene Indikativ- und Relativpronomen. Auf der anderen Seite beinhaltet diese Taktik nominelle Mittel der Selbstdarstellung des Sprechers, nämlich - aggregierte Subjekte; Metonymie vom Typ "Land - eine Menge seiner Einwohner"; metonymische Substantivierungen vom Typ "Aktionsname - Objekt-Ergebnis". Die allgemeine Strategie der Selbstdarstellung des Sprechers umfasst Teilstrategien des Selbstausdrucks, der Selbstbestätigung und der Selbstbegründung. Die Taktik des Sprechers besteht aus Taktiken der Singularität, Pluralität, Unbestimmtheit (Unsicherheit) und Eliminierung (Entfernung). Die durchgeführte quantitative Analyse der Mittel der Selbstdarstellung des Redners in politischen Reden ermöglichte es, Faktoren zu identifizieren, die die Wahl der aktiven oder passiven Taktik der Selbstdarstellung des Redners beeinflussen. Basierend auf der Analyse wird bewiesen, dass der Einsatz aktiver und passiver Taktiken der Selbstdarstellung des Sprechers in einer politischen Rede abhängt: a) von der kommunikativen Situation; b) aus der Richtung der Ansprache der politischen Rede. Der Faktor der Adressierung des Textes an eine bestimmte Art von Publikum im Genre der "Regierungserklärung" wirkt sich auf die Verwendung einer aktiven Taktik der Selbstdarstellung des Sprechers in Richtung einer Erhöhung ihrer Häufigkeit aus.

Der Rückgang der Nutzungshäufigkeit typischer Indikatoren des Themas Sprache in beiden Sprachgattungen wird wiederum durch den pragmatischen Faktor der krisenkommunikativen Situation bestimmt. Das Interesse an der Analyse politischer Texte ist unter anderem auf interne Probleme der linguistischen Theorie zurückzuführen. Diese Analyse ist für rein praktische Zwecke erforderlich: um das politische Denken der Gesellschaft zu studieren und verschiedene Tendenzen im öffentlichen Bewusstsein zu beobachten, Versuche, die politische Kommunikation von Manipulationen zu befreien des öffentlichen Bewusstseins. Der politische Diskurs umfasst öffentliche Reden von Politikern, Stellungnahmen von Politikern, politischen Kommentatoren und Kommentatoren, Veröffentlichungen in den Medien sowie Materialien in Fachpublikationen zu verschiedenen Aspekten der Politik. Politischer Diskurs ist der Diskurs der Politiker. Sie entsteht im Rahmen der Funktionsweise politischer Institutionen (Regierungssitzungen, Parlamentssitzungen, Parteitage etc.) und ist politisch, wenn sie einen politischen Akt in einer angemessenen institutionellen Atmosphäre begleitet. Zunächst wird berücksichtigt, dass die Hauptfunktion des politischen Diskurses die Funktion der Beeinflussung durch Sprache ist und Linguisten daran interessiert sind, welche sprachlichen und sprachlichen Mittel verwendet werden, um politische Ideen durchzusetzen. Auf den ersten Blick ist Sprache nur ein Kommunikationsmittel und ihr Bezug zur Politik ist die Fähigkeit, die Interessen einer bestimmten Personengruppe in Einklang zu bringen oder umgekehrt Unzufriedenheit mit dem Handeln einer anderen Gruppe auszudrücken. Aber daraus entwickeln sich Ereignisse, die manchmal über das Schicksal ganzer Nationen entscheiden können. Der pragmatische Aspekt ist in allen Stilen und Genres präsent und unterscheidet sich in den Texten des politischen Diskurses in Quantität und Qualität. Die Quantität zeichnet sich durch die Intensität der Beeinflussung aus, der qualitative Aspekt zeichnet sich durch den Inhalt der Pragmatik und die Mittel ihrer Umsetzung in der Kommunikation aus. Politischer Diskurs ist ein Produkt mentaler Prozesse, sowohl individueller als auch kollektiver.

Jedes mentale Modell ist einzigartig. Aber Geschlecht, Alter, Rollen gehören zu Gruppen und sind nur dann für den Diskurs relevant, wenn Kommunikatoren darauf achten. Institutionelles Archiv der Polytechnischen Nationaluniversität Lviv <http://ena.lp.edu.ua> 209 Die Frage der Kategorie des Themas im politischen Diskurs hat erhebliche Perspektiven für weitere Forschungen. Sie können sich auf die Besonderheiten der Selbstdarstellung des Sprechers in den Diskursen gegensätzlicher ideologischer Systeme oder Werte konzentrieren. Besonders hervorzuheben ist die Untersuchung der Diskurse autoritärer Sprachpersönlichkeiten sowie die Identifizierung der Rolle der Medien bei der Interpretation der Strategien und Taktiken des Adressaten politischer Rede. Daher bedarf der politische Diskurs als Redeprozess der jeweiligen gesellschaftlichen Institution einer gründlichen Untersuchung, da seine Komponenten ein wirksames Mittel der politischen Einflussnahme sind. Im gegenwärtigen Kontext der Demokratie wächst die Bedeutung der politischen Kommunikation in der Gesellschaft, da politische Themen offen diskutiert werden und die Lösung einer Reihe von Problemen davon abhängt, wie sie wird. Politiker abdecken. Probleme des politischen Diskurses werden sowohl in der wissenschaftlichen als auch in der journalistischen Literatur aktiv diskutiert. Der politische Diskurs hat eine manipulative Spezifität, die sich in der Bereitstellung von Sprachbeeinflussung auf den Adressaten ausdrückt, um kognitive Veränderungen in seinem Weltbild vorzunehmen. Die vorliegende Studie untersucht die Merkmale des politischen Diskurses einer der wichtigsten europäischen Führungspersönlichkeiten - der deutschen Bundeskanzlerin Angela Merkel. Dabei wird besonderes Augenmerk auf außersprachliche und sprachliche Faktoren seines Diskurses. Angesichts der jüngsten Wiederwahl von Frau Merkel als Bundeskanzlerin ist der Erfolg ihrer politischen Kommunikation unbestreitbar und bedarf einer sorgfältigen Untersuchung. Wenn wir die Reden der deutschen Beraterin Angela Merkel analysieren, fällt als erstes auf, dass ihre Sprechweise formal und

entspricht der traditionellen politischen Rede. Seine Sprache ist strukturiert und entspricht den traditionellen Regeln des politischen Diskurses. A. Merkel beginnt ihre Reden mit einer förmlichen Ansprache an das Publikum. "Meine Damen und Herren, wir haben die letzten Tage sehr intensiv an der heutigen Sitzung gearbeitet." Eine solche Einführung in eine förmliche Rede gilt als gängige Praxis der meisten Politiker und zeigt, dass Merkel sich als traditionelle Politikerin positioniert, die sich an alle gängigen Protokollregeln hält.

Ihr politischer Diskurs ist stärker auf die deutsche Nation und das deutsche Land ausgerichtet. A. Merkel betrachtet Deutschland als einen wichtigen internationalen Akteur, der eine entscheidende Rolle für das allgemeine Wohlergehen der gesamten Weltgemeinschaft spielt.

Додаток 1

Rede von Bundeskanzlerin Angela Merkel anlässlich der 51. Münchner Sicherheitskonferenz

Sehr geehrter Herr Ischinger, werte Staats- und Regierungschefs, Repräsentanten, Exzellenzen, meine Damen und Herren, die Ukraine-Krise, der IS-Terror im Irak und in Syrien, die Ebola-Epidemie – allein diese drei Stichpunkte zeigen, dass das vergangene Jahre viel Leid und Zerstörung für Menschen in ganz unterschiedlichen Regionen dieser Welt sich mit gebracht hat. Und es brachte damit auch besorgniserregende Herausforderungen für die internationale Sicherheitspolitik. Deshalb ist es richtig, dass Sie, Herr Ischinger, die Frage nach dem Zustand der internationalen Ordnung in den Mittelpunkt der Diskussion heute Morgen und gestern gestellt haben

In diesem Jahr 2015 erinnern wir an historische Zäsuren.

Erstens: Vor genau 70 Jahren endeten der von Deutschland entfesselte Zweite Weltkrieg und der Zivilisationsbruch der Schoah. Nach diesem Grauen, nach Jahrzehnten und Jahrhunderten des Blutvergießens konnte eine neue Ordnung der internationalen Beziehungen geschaffen werden die das friedliche Zusammenleben der Völker dauerhaft sichern sollte. Wesentliche Elemente dieser Ordnung sind die Vereinten Nationen, die Nordatlantische Allianz und auch die Europäische Union.

Zweitens: Vor 40 Jahren wurde die KSZE-Schlussakte in Helsinki unterzeichnet. Mit ihr wurden die Unverletzlichkeit der Grenzen, die friedliche

Regelung von Streitfällen und die Nichteinmischung in die inneren Angelegenheiten anderer Staaten anerkannt. Das war ein wichtiger Meilenstein auf dem langen Weg zur Überwindung des Kalten Krieges.

Drittens: Vor genau 25 Jahren wurde der Zwei-plus-Vier-Vertrag unterzeichnet und die Deutsche Einheit vollendet. Beides markierte nicht nur einen Wendepunkt der deutschen Geschichte, es markierte auch einen Neuanfang in den Beziehungen

zwischen Ost und West. Deutschland – das ich möchte an dieser Stelle noch einmal ganz ausdrücklich sagen – ist den Völkern Ost - und Mitteleuropas für immer dafür dankbar, dass sie mit ihrem mutigen und aufrechten Eintreten für ihre Freiheit und Unabhängigkeit auch Deutschland den Weg zur Einheit in Frieden und Freiheit geebnet haben.

Meine Damen und Herren, seit mehr als einem Jahr erleben wir nun in der Ukraine-Krise, dass die Grundlagen der europäischen Friedensordnung keineswegs selbstverständlich sind. Denn Russlands Vorgehen – erst auf der Krim, dann in der Ostukraine – hat diese Grundlagen unseres Zusammenlebens in Europa verletzt. Die territoriale Integrität der Ukraine wird ebenso missachtet wie ihre staatliche Souveränität. Das Völkerrecht wird gebrochen.

Nach dem schrecklichen Balkankrieg in den 90er Jahren wir müssen wieder erleben, was es bedeutet, wenn Frieden und Stabilität in Europa keine Selbstverständlichkeit sind und der Einsatz von Gewalt bittere Realität.

Russlands Vorgehen steht im Widerspruch zu den Verpflichtungen etwa aus der KSZE-Schlussakte oder – und das vor allen Dingen – dem Budapester Memorandum, in dem damals versichert wurde – durch die Vereinigten Staaten von Amerika, Großbritannien und Russland –, dass die territoriale Integrität der Ukraine geschützt wird und die Ukraine in der Folge ihre nukleare Bewaffnung aufzugeben hat.

Gerade wenn ich mich an bestimmte Gespräche auch hier am Rande dieser Sicherheitskonferenz erinnere: Wer wird seine nukleare Kapazität aufgeben, wenn wir nicht sicherstellen können, dass territoriale Integrität akzeptiert wird? Deshalb macht die Europäische Union gemeinsam mit ihren transatlantischen Partnern deutlich, dass eine Politik, die auf eine gewaltsame Veränderung der Grenzen in

Europa abzielt, im 21. Jahrhundert keinen Platz haben darf. Wir machen deutlich, dass internationales Recht eingehalten werden muss. Niemand von uns hat ein Interesse an einer neuen Spaltung in Europa und schon gar nicht an einer Konfrontation mit dem Risiko unkontrollierbarer Eskalation.

Wir wollen Sicherheit in Europa gemeinsam mit Russland gestalten, nicht gegen Russland. Das gilt für die europäische und die transatlantische Sicherheitsordnung. Das gilt auch für die Bewältigung gemeinsamer internationaler Herausforderungen – von der Verbreitung von Massenvernichtungswaffen bis hin zur Bekämpfung des internationalen Terrorismus. Die E3+3-Verhandlungen zur Lösung des Nuklearkonflikts mit dem Iran und die Beseitigung syrischer Chemiewaffen belegen, dass trotz aller Криза eine Zusammenarbeit mit Russland bei wichtigen Themen gelingen kann.

Diese Beispiele zeigen übrigens auch, dass die internationale Ordnung positive Wirkung entfalten kann. Das setzt allerdings den Willen aller Beteiligten voraus, in Grundprinzipien dieser Ordnung immer eindeutig zu sein, an diesen Grundprinzipien festzuhalten und sich an der Umsetzung messen zu lassen. Dazu muss Russland auch in der Ukraine-Krise seinen Beitrag leisten. Militärisch ist diese Krise nicht zu lösen.

Deshalb es gilt jetzt mehr denn je, substantielle Schritte festzulegen, die dazu dienen, das Minsker Abkommen mit zu Leben füllen. Diesem Ziel dienen auch unsere Gespräche; auch die gegenwärtigen in Kiew und Moskau. Ich freue mich, dass Präsident Poroschenko an dieser Sicherheitskonferenz teilnimmt. Ich sage aber – auch nach den Gesprächen gestern in Moskau, die der französische Präsident und ich geführt haben: Es ist ungewiss, ob sie Erfolg haben. Aber es ist aus meiner Sicht und auch der Sicht des französischen Präsidenten auf jeden Fall wert, diesen Versuch zu wagen. Ich glaube, wir schulden es schon allein den betroffenen Menschen in der Ukraine.

Wer langfristig Sicherheit, Stabilität und das Wohlergehen seiner Bevölkerung sichern will, muss als Teil der internationalen Gemeinschaft die Regeln dieser internationalen Gemeinschaft akzeptieren. Wir in Europa werden uns gemeinsam mit unseren Partnern immer für unsere Werte und die europäische Friedensordnung einsetzen.

Vor diesem Hintergrund sind auch die Beschlüsse des NATO-Gipfels in Wales im letzten Jahr zu sehen, mit denen die NATO den Grundstein für eine erhöhte

Einsatzbereitschaft der Reaktionskräfte des Bündnisses gelegt hat. Wir rücken damit die kollektive Verteidigung wieder in den Fokus der Allianz, auch mit Blick auf die potentiellen Bedrohungen der sogenannten hybriden Kriegsführung.

Gerade unsere östlichen Partner zahlen darauf. Ihre Sorgen um die Sicherheit sind unser aller Sorgen. Deshalb wird Deutschland gemeinsam mit den Niederlanden und Norwegen in den kommenden zwölf Monaten als Rahmennation für die im Aufbau befindliche schnell verlegbare NATO-Eingreiftruppe fungieren und substantiell zu ihrem Testlauf beitragen. Und im Verbund mit Dänemark und Polen werden wir das multinationale Hauptquartier in Stettin zu einer Drehscheibe für künftige regionale Kooperation und Bündnisverteidigung ausbauen. Damit übernehmen wir direkte Verantwortung für die Sicherheit unserer Bündnispartner und für die Sicherheit unserer Nachbarn in Ost- und Mitteleuropa.

Gerade weil die NATO eine Wertegemeinschaft ist, geht die von Bedeutung Artikel 5 über Absichtsbekundungen hinaus. Die Solidarität der Bündnispartner ist keine Nützlichkeitsabwägung, sondern sie gründet auf gemeinsamen Werten und auf gemeinsamen Überzeugungen. Und deshalb ist es für uns von zentraler Bedeutung, sie glaubwürdig auszugestalten.

Gleichzeitig müssen wir daran *ця работа повинна*, die Instrumente kooperativer Sicherheit in Europa wieder herzustellen und sie zu stärken. Hierbei kommt der OSZE eine besondere Rolle zu. Als ein Forum für Dialog und Vertrauensbildung in Europa hat die OSZE im letzten Jahr ihre Werte nachdrücklich unter Beweis gestellt. Um zur Vertrauensbildung und Kooperation zurückzukehren, wird es entscheidend darauf ankommen, dass sich alle Teilnehmerstaaten zu den OSZE-Prinzipien bekennen – und zwar in Wort und Tat.

Wir wollen das gemeinsame Verständnis diese für Prinzipien erneuern, die dafür stehen, dass Sicherheit und Zusammenarbeit in Europa am Ende nur durch

Dialog, Kooperation und Vertrauensbildung möglich sind. Voraussetzung dafür – und das unterstreiche ich noch einmal in aller Deutlichkeit – ist, dass wir die

Grundlagen unserer europäischen Nachkriegs - und Friedensordnung ohne jeden Abstrich erhalten beziehungsweise wieder herstellen. Sie lauten erstens: Die Grenzen Europas sind und bleiben unverrückbar. Und zweitens: Die Völker Europas sind und bleiben frei, ihre Zukunft selbst zu bestimmen. Um diese Sätze ist lange verhandelt worden im KSZE- Prozess.

Diese Überzeugung leitet uns, wenn wir uns dafür einsetzen, dass auch in den Staaten des Balkans Demokratie, Freiheit und Selbstbestimmung zu langfristiger Stabilität, Sicherheit und Wohlstand führen können. Protektionismus und Abschottung sind gescheiterte Rezepte der Vergangenheit. Sie passen nicht in unsere heutige, von Freihandelsabkommen geprägte Zeit.

Deshalb werden wir uns von deutscher Seite auch mit aller Entschiedenheit für den Abschluss eines Freihandelsabkommens mit den Vereinigten Staaten von Amerika einsetzen. Denn wir wollen nicht zusehen, wie der gesamte asiatische Raum ein Freihandelsabkommen nach dem anderen abschließt und Europa hierbei zurückfällt. Aber es wird ein hartes Stück Arbeit.

Die Haltung, dass Protektionismus und Abschottung Themen sind die der Vergangenheit angehören, stellt die Europäische Union auch mit ihren transatlantischen Partnern z.B. durch die langfristig angelegten Kooperationsprojekte dar, die wir bei der Westbalkan-Konferenz auf den Weg gebracht haben, oder auch durch die substanzielle Unterstützung der ukrainischen Bevölkerung.

Auch wir sind sehr daran interessiert, dem langfristigen Ziel eines gemeinsamen Wirtschaftsraums von Wladiwostok über Lissabon bis Vancouver näher zu kommen. Ich unterstütze dazu notwendige Gespräche auch zwischen der EU-Kommission und der Eurasischen Union. Aber ich ergänze: Voraussetzung für solche Gespräche und erst recht für den Erfolg ist natürlich die Überwindung der Ukraine-Krise auf der Grundlage des internationalen Rechts.

Meine Damen und Herren, auch die südliche Nachbarschaft Europas macht uns große Sorge. Sie ist von Umbrüchen, Fragilität und Staatszerfall gekennzeichnet.

Allein der Bürgerkrieg in Syrien hat in den letzten vier Jahren mehr als 220.000 Todesopfer gefordert. Unzählige Zivilisten, Frauen und Kinder sind Opfer der Gewalt geworden. Millionen Menschen sind auf der Flucht. Den Nachbarländern – dem Libanon, der Türkei und Jordanien – schuldet die internationale Staatengemeinschaft großen Dank. Denn sie gehen mit der Aufnahme der Flüchtlinge bis über die Grenzen ihrer Leistungsfähigkeit hinaus. Alle unsere Hilfestellungen sind angesichts des Leids der Bevölkerung natürlich wirklich bestenfalls Hilfestellungen. Es ist eine riesige Herausforderung.

Die Implosion der staatlichen Ordnung in Syrien hat gravierende Auswirkungen auf die Region. Die Terrorgruppe IS bedroht die Stabilität Syriens, des Irak und der ganzen Region. IS verfolgt und ermordet alle Menschen, die sich seinem Herrschaftswillen nicht unterwerfen, und agiert dabei grenzüberschreitend.

Ähnliches wir müssen derzeit in Westafrika beobachten. Die Terrorgruppe Boko Haram nutzt die Schwäche staatlicher Strukturen aus, profitiert von der tatsächlichen oder vermeintlichen Benachteiligung breiter Bevölkerungsschichten und tyrannisiert unschuldige über die Menschen Landesgrenzen Nigerias hinweg mit barbarischem Terror. Die internationale Staatengemeinschaft, zahlreiche arabische und muslimische Staaten eingeschlossen – das ist eine gute, positive Botschaft im Sinne der internationalen Ordnung –, stellt sich diesem Morden entschlossen entgegen.

Es ist sowohl ein Gebot der Menschlichkeit als auch in unserem ureigenen deutschen Interesse, hierzu einen substanziellen Beitrag zu leisten. Deshalb hat der Deutsche Bundestag vor einer Woche einer Ausbildungsmission der Bundeswehr für den Nordirak zugestimmt. Gemeinsam mit einer Reihe internationaler Partner – den USA, Italien, den Niederlanden und vielen anderen – wollen wir die irakischen und kurdischen Sicherheitskräfte dabei unterstützen, den Terror des IS abzuwehren.

Wir haben uns auch dazu bereiterklärt, afrikanischen Staaten in ihrem Kampf gegen Boko Haram beizustehen. Wir tun dies – wie übrigens auch in Mali – in der

Überzeugung, dass sicherheitspolitische Bedrohungen unseres Landes nicht erst an unseren Grenzen beginnen. Staatenzerfall, Armut, Terrorismus und Epidemien mögen weit vor unseren Toren ihren Ursprung haben. Es wäre aber ein Irrglaube, dass sie ohne Auswirkungen auf Europa und unser Land bleiben könnten.

Wie unmittelbar uns der internationale Terrorismus bedroht, haben das nicht zuletzt die Terroranschläge auf Journalisten der Satirezeitschrift Charlie Hebdo, auf Polizisten und auf Kunden eines koscheren Supermarkts in Paris vor wenigen Wochen gezeigt.

Die Antwort der internationalen Staatengemeinschaft ist, den islamistischen Terror weiter entschlossen zu bekämpfen. Deshalb nutzt Deutschland beispielsweise auch die gegenwärtige deutsche G7-Präsidentschaft dazu, weiterhin intensiv daran zu arbeiten, den Strom an Finanzen und Kämpfern für den internationalen Terrorismus nachhaltig einzudämmen.

Auch innerstaatlich ergreifen wir wichtige Maßnahmen, um z.B. die Ausreise von Kampfwilligen aus Deutschland zu unterbinden und terroristische Gruppierungen strafrechtlich zu verfolgen. So wird sich künftig strafbar machen, wer Deutschland verlassen will, um sich an schweren staatsgefährdenden Gewalttaten im Ausland zu beteiligen oder hierfür ausbilden zu lassen. Im Januar hat die Bundesregierung einen Gesetzentwurf beschlossen, mit dem Dschihadisten künftig der Personalausweis entzogen werden kann, um ihre Ausreise zu verhindern. Außerdem werden wir einen neuen eigenen Tatbestand der Terrorismusfinanzierung einführen.

Wir stehen in diesem Kampf Seite an Seite mit der ganz überragenden Mehrheit der Muslime Europas, die nichts gemeinsam haben mit Terrorismus. Gerade in Deutschland haben die islamischen Gemeinden und Verbände und klar deutlich ihre Stimme erhoben gegen den Missbrauch ihrer Religion für Hass und Gewalt.

Meine Damen und Herren, die Anschläge in Paris, die grenzüberschreitende Ebola-Epidemie, die Flüchtlingskrisen im Mittelmeer – lassen sie uns spüren, wie sehr außen- und sicherheitspolitische Fragen auf die innere Verfasstheit unserer

Gesellschaften zurückwirken. Die Krise in Westafrika, im Maghreb, am Horn von Afrika, im Jemen und andernorts zeigen, wie sehr die Entwicklung ganzer Regionen davon abhängt, ob wir und wie wir grundlegende Sicherheit gewährleisten können.

Menschen brauchen Sicherheit, um sich entfalten zu können. Staaten brauchen Sicherheit, um Entwicklung und Wohlstand zu fördern. Regionen brauchen Sicherheit, um gemeinsame Ordnungsstrukturen aufzubauen.

Umgekehrt gilt, dass viele dieser Krisen ihre Ursache in der desolaten inneren Verfasstheit einzelner Länder und Regionen haben. Regionale Konflikte, innerstaatliche Verteilungskämpfe, mangelnde Inklusivität politischer Prozesse, mangelhafte Bildungssysteme, unzureichende Gesundheitsvorsorge – all diese Aspekte beeinträchtigen die langfristige Stabilisierung, die reale oder gefühlte Legitimität von Regierungen und damit letztlich auch die Durchsetzung staatlicher Ordnung.

Die Bundesregierung ist daher überzeugt, dass wir auch in unserem Sicherheitsinteresse einen umfassenden Einsatz verfolgen müssen, um fragile Staaten und Regionen zu stabilisieren. Wir müssen helfen, funktionierende staatliche Strukturen zu festigen. Ein Aspekt ist die Funktionsfähigkeit der jeweiligen Sicherheitsinstitutionen. Auch sie müssen wir in unsere Bemühungen einschließen. Entwicklung und Sicherheit müssen Hand in Hand gehen.

Uns ist dabei die Ausbildung der Sicherheitskräfte sehr wichtig. Gleichzeitig müssen wir uns darum kümmern, dass diese Kräfte in materieller Hinsicht ausreichend ausgestattet sind, um ihrem Auftrag – und dazu zähle ich auch immer die Wahrung der Menschenrechte – wirklich gerecht zu werden können. Ich halte es für unverändert wichtig, dass wir die Ziele der Ausstattung und Ertüchtigung und einer entsprechenden Finanzierung konsequent weiterverfolgen. Der kommende Europäische Rat zur Gemeinsamen Sicherheits- und Verteidigungspolitik im Juni wird uns dazu erneut Gelegenheit geben.

Für diese Ziele hat sich die internationale Gemeinschaft im vergangenen Jahrzehnt auch in Afghanistan intensiv und umfassend engagiert. Gemeinsam mit den

Afghanen haben wir dort durchaus einiges erreicht. Wir haben ein Schul- und Gesundheitssystem geschaffen und die afghanische Armee und Polizei aufgebaut. Die Lebensqualität der Afghaninnen und Afghanen hat sich im Vergleich zu 2001 verbessert. Die Wirtschaftslage hat sich über die Jahre ordentlich entwickelt. Eine rege Zivilgesellschaft ist ebenso entstanden wie eine breite Medienlandschaft. Wir haben vor allem unser wichtigstes Ziel erreicht: Von Afghanistan geht heute keine internationale terroristische Bedrohung mehr aus.

Dennoch übersehen wir nicht, dass die alltägliche Sicherheitslage für die Menschen in Afghanistan alles andere als befriedigend ist. Auch sind Korruption und Drogenwirtschaft nicht ausreichend eingedämmt. Und ein echter Versöhnungsprozess steht weiter aus. Deshalb wir müssen jetzt alles daransetzen, das Erreichte zu erhalten und weiterzuentwickeln.

Dafür brauchen wir ein vernünftiges Maß an Realismus, fortdauerndes Engagement und strategische Geduld. Das alles ist eher eine Generationenaufgabe als eine Aufgabe weniger Jahre. Der afghanische Sicherheitssektor wird auch über 2016 hinaus substanzielle internationale Unterstützung benötigen und nicht nur finanzielle. Die Rahmenbedingungen hierfür werden wir in den kommenden Monaten gemeinsam mit unseren internationalen Partnern und mit der afghanischen Regierung schaffen.

Meine Damen und Herren, unsere heutige internationale Ordnung beruht auf der bitteren Erfahrung zweier Weltkriege. Sie bezieht ihre Kraft aus den Grundprinzipien des Rechts und der Freiheit und unserer Entschlossenheit, diese für Werte einzutreten und sie zu verteidigen. Sie ist das Fundament dafür, dass wir zumindest in Europa weitestgehend in Frieden und Stabilität leben.

In anderen Regionen sind die Aufgaben, vor denen wir stehen, immens. Gemessen daran, dass sich 1948 die allermeisten Länder der Menschenrechts-Charta der Vereinten Nationen angeschlossen haben und sich ihr verpflichtet haben, ist es mit der Einhaltung und Umsetzung dieser Prinzipien noch weit her. Das heißt, wir haben viel zu tun. Unsere internationale Ordnung ist seitdem nie starr gewesen. Sie ist es

auch nicht heute. Sie wurde und sie wird stets weiterentwickelt – nicht durch ihre Missachtung, sondern durch intensives Engagement, durch gemeinsamen Dialog. Deutschland steht hierzu bereit. Herzlichen Dank.

Додаток 2

Методичний комплекс вправ розроблено для студентів -германістів старших курсів факультету іноземних мов. Комплекс вправ відповідає темі магістерського дослідження «Образність німецькомовного політичного дискурсу (на матеріалі промов Ангели Меркель)». Матеріали роботи можуть бути використані в процесі викладання курсів, спецкурсів з стилістики, практики усного і писемного мовлення, теоретичного курсу з німецької мови, лінгвокультурології.

Цілі вправ:

Практична: опанування учнями умінь мовлення на рівні, достатньому для здійснення іншомовного спілкування в чотирьох видах мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, письмо і читання ;

Виховна: виховувати повагу до традицій народу Німеччини;

Освітня: прилучення учнів до культури країни, мова якої вивчається, шляхом засвоєння нової загальноосвітньої інформації; розширення філологічного кругозору учнів;

Розвивальна: розввати мовну здогадку та мовленнєву реакцію учнів;

Професійно орієнтована: формування в учнів професійно орієнтованих мовленнєвих компетентностей.

Übung 1. Finden Sie Aphorismen in dieser Merkel-Rede und betonen Sie sie. Welche Funktion haben sie in der Rede von Angela Merkel?

Der Engländer liebt die Freiheit wie sein rechtmäßiges Weib. Der Franzose wie seine Braut - der Deutsche wie seine alte Großmutter.

Übung 2. Finden Sie Aphorismen in dieser Merkel-Rede und betonen Sie sie. Welche Funktion haben sie in der Rede von Angela Merkel?

Fürchte dich nicht, denn ich habe dich erlöst; ich habe dich bei deinem Namen gerufen; du bist mein.

Übung 3. Finden Sie Aphorismen in dieser Merkel-Rede und betonen Sie sie. Welche Funktion haben sie in der Rede von Angela Merkel?

“Schreibe kurz - und sie werden es lesen. Schreibe klar - und sie werden es verstehen. Schreibe bildhaft - und sie werden es im Gedächtnis behalten.”

Übung 4. Finden Sie Aphorismen in dieser Merkel-Rede und betonen Sie sie. Welche Funktion haben sie in der Rede von Angela Merkel?

“Wir sind von allen Sterblichen am übelsten dran”.

Übung 5. Finden und betonen Sie Beispiele für Angela Merkels eigene Überzeugungen. Erklären Sie die Besonderheit der Verwendung des Pronomens "ich".

Ich bin zutiefst davon überzeugt: Nur wenn sich Deutschland zu seiner immerwährenden Verantwortung für die moralische Katastrophe in der deutschen Geschichte bekennt, können wir die Zukunft menschlich gestalten. Oder anders gesagt: Menschlichkeit erwächst aus der Verantwortung für die Vergangenheit. Es ist meine feste Überzeugung: Angesichts dieser bahnbrechenden globalen Entwicklung brauchen wir über nationale Grenzen hinweg ein globales, ein gemeinsames Bewusstsein für die zentralen Herausforderungen unserer Welt – den fairen Anteil aller am Wohlstand, den Schutz des Klimas, den Kampf gegen die neuen Bedrohungen durch Terror und Massenvernichtungswaffen. Für mich steht außer Frage: Israel und Deutschland, Israel und Europa sind solche Partner – verbunden durch gemeinsame Werte, verbunden durch gemeinsame Herausforderungen und verbunden durch gemeinsame Interessen. Ich weiß sehr wohl: Sie

brauchen keine ungebetenen Ratschläge von außen und schon gar nicht von oben herab. Eine Lösung kann am Ende nur durch Sie hier in Israel und die Palästinenser selbst erfolgen. Aber Unterstützung durch die internationale Gemeinschaft will ich Ihnen und Ihren Verhandlungspartnern auf palästinensischer Seite, vorneweg Präsident Abbas, ausdrücklich anbieten.

Übung 6. Erklären Sie, zu welchem Zweck Angela Merkel das Pronomen „ich“ sowie das Possessivpronomen „mein“ in den folgenden Beispielen ihrer Rede verwendet: “Deshalb war es mir wichtig, am Sonntag in den Kibbuz Sole Boker zu fahren um dort am Grab von Ben Gurion lutschte an einer Krone. Heute ist eine uns, unsere Generation, zusammen mit der jungen Generation der Zukunft für ein Erinnerungskultur zu wecken ck Ich bin immer vor ihnen, ich bin in sie verliebt und ich liebe sie alle, sie leben.”

Übung 7. Definieren Sie, aus welcher Sprache diese Entlehnungen stammen.

- 1) Tatsächlich ist ihre Tatkraft und Lebensfreude ein großartiges Beispiel dafür, wie man die sogenannte Generationenlücke schließen kann.
- 2) Die Bilder machen lebendig, was wir unter der Commonwealth-Familie verstehen: Es ist wunderbar zu sehen, wie warmherzig, gemeinsames Bemühen und Wohlwollen der Staffelstab durch die Hände vieler Tausend Menschen geht.
- 3) Die Verbreitung von Gottes Wort und die beschwerliche, aber lohnende Aufgabe des Friedensstiftens und der Konfliktlösung sind wichtige Bestandteile dieses Dienstes.
- 4) Die Straßenfeste und Dorffeste, die Geschenke, die Blumen von den Kindern, die Meile um Meile geschmückter Straßen und Häuser; Diese Dinge deuten darauf hin, dass der wahre Wert und die Freude der Feier darin bestand, dass wir alle gemeinsam daran teilnahmen.

Übung 8. Definieren Sie in den folgenden Sätzen Arten von Höhepunkten.

1. We dotatas Einzel personen, ohne Familien, und Mit glied er von vier Orts gemeinden.

2. Als Tochter, Mutter und Großmutter suche ich oft Rat oder bin darum gebeten, in allen drei Funktionen.

3. Eine der Freuden eines langen Lebens besteht darin, den Kindern und dann den Enkeln zuzusehen, dann Urenkel, hilf mit, den Weihnachtsbaum zu schmücken.

4. Er kannte Ablehnung, Not und Verfolgung; und doch ist die großherzige Liebe Jesu Christi und Vorbild, das mich durch gute und schlechte Zeiten inspiriert hat.

Übung 9.: Welche der Ausdrucksmittel, die auf der Redundanz der Satzstruktur beruhen, werden in den folgenden Sätzen dargestellt.

1) Indem wir andere einbeziehen, auf kollektive Einsichten, Wissen und Ressourcen zurückgreifen und gemeinsam denken und arbeiten, legen wir den Grundstein für eine harmonische und fortschrittliche Gesellschaft.

2) Ihr „öffentliches Leben“ ist ihre Kirche, ihre Schule, ihr Sportverein, ihr Gemeinderat.

3) Das Vereinigte Königreich und Deutschland teilen stolz dieselben Werte wie offene und demokratische Gesellschaften und dieselbe Entschlossenheit, sich für diese Werte einzusetzen und verteidigen - nicht zuletzt durch unsere sehr engen Verteidigungs- und Sicherheitspartnerschaften.

4) Manche Menschen haben das Gefühl, dass ihre eigenen Überzeugungen bedroht sind. Manche sind unglücklich über unbekannte Kulturen.

Übung 10. Definiere Funktionen des folgenden ausdrucksstarken Mittels als Aufzählung.

1) Dies ist ein wesentlicher Bestandteil der Zugehörigkeit zum Commonwealth: die Bereitschaft zu teilen, auszutauschen und für das Gemeinwohl zu handeln.

2) Indem wir andere einbeziehen, auf kollektive Einsichten, Wissen und Ressourcen zurückgreifen und gemeinsam denken und arbeiten, legen wir den Grundstein für eine harmonische und fortschrittliche Gesellschaft.

3) Die Straßenfeste und Dorffeste, die Geschenke, die Blumen von den Kindern, die Meile um Meile geschmückter Straßen und Häuser; Diese Dinge deuten darauf hin,

dass der wahre Wert und die Freude der Feier darin bestand, dass wir alle gemeinsam daran teilnahmen.

4) Im ganzen Land arbeiten Menschen wie die Feuerwehrleute, Krankenschwestern und Krankenwagen, die ich getroffen habe, unermüdlich, um anderen zu helfen, eine helfende Hand, wenn sie gebraucht wird, und nicht „auf der anderen Seite vorbeigehen“.